גרויסער פרעמיען־קאנקורס פון „נייעס פאלקסבלאט"
(זעה 7־טע זייט) פון דער 3־טער סעריע (זעה 7־טע זייט)

הײנט 8 זײטען.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
NAJER FOLKSBLAT
פרייז 20 גראשען.

נייעס פאלקסבלאט

№ 155	Łódź, Niedziela 6 lipca 1930 r.	אכטער יאהרגאנג	לאדז, זונטאג י׳ תמוז תר״צ	№ 155

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

הוי נפלה עטרת ראשינו!

בלב מלא צער ויגון אנו מודיעים שאחרי מחלה קצרה וכבדה שבק חיים לכל חי׳ אתמול ביום ש״ק האיש הישר באדם המצוין במידותיו ובמעלותיו התרומיות

נ״ע אלי׳ ב״ר מיכאל יהודה ז״ל קארא

(סוחר ופרנס של הקהלה העברית בלודז)

בשנת הששים ואחת לימי חייו.

הלוי׳ תהי׳ היום, ביום א׳ פ׳ בלק, י׳ תמוז תר״צ, בשעה 1 אחה״צ מבית האבל אגראראווא 3.

השרויים בצער עמוק

אשתו, בניו, בנותיו, חתניו, כלותיו, נכדו, אחיו, גיסו ומשפחתו.

פארק העלענאוו הײנט, זונטאג, ד. 6. יולי ד. י. 2 א זייגער נאכמ. **פארק העלענאוו**
קומט פאר אין גארטען העלענאוו

א גראנדיעזע גארטען־פערווײלונג

מיט א זעהר אינהאלטס־רייכען פראגראם: לטובת דעם „בית היתומים" זגערזשער 40 מיט א זעהר אינהאלטס־רייכען פראגראם:

2 ארקעסטערן 2 / אונטער דער לייטונג פון דיר. TEODOR RYDER / 2 ארקעסטערן 2 / א גרויסער קינדער־פעסט פארבונדען מיט א בלומען־דעקאראציע / פערשידענע בענגאלישע פייערווערק אויפ׳ן וואסער / איבעראשענדע אטראקציעס / א גרויסע ווערטפולע פאנטען־לאטעריע, איינינג טויזענד געווינסטען, צווישען וועלכע ס׳זענען פערהאן זעהר קאסטבארע זאכען. / ביליגער כשר׳ער בופעט / בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון גארטען. / אין פאלס פון אונגינסטיגער וויטערונג וועט די גארטען־פערווײלונג פארקומען דעם 13/7.

DYREKCJA
Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, Sp. Akc.
(Elektrownia Łódzka)

podaje do wiadomości Pp. Odbiorców energji elektrycznej na **ograniczniki,** iż ostateczny termin uregulowania należności za **rachunki III-go kwartału (białe),** to jest za czas od 1-go lipca 1930 r. do 1-go października 1930 r. **upływa dnia 10 lipca 1930 r.**

Niewpłacenie należności w terminie wyżej wskazanym pociągnie za sobą skutki zerwania umowy zawartej na dostawę energji elektrycznej oraz przerwę w dostawie prądu, bez uprzedniego o tem zawiadomienia.

W celu uniknięcia ścisku przy płaceniu w ostatecznym terminie, uprasza się o wcześniejsze regulowanie należności.

PRZY PŁACENIU NALEŻY BEZWZGLĘDNIE PRZEDSTAWIĆ ZAPŁACONY RACHUNEK BIAŁY za II KWARTAŁ 1930 r.

WIELKĄ
Zabawę Ogrodową
w Parku **Juljanów** **w Parku**

DZIŚ, w niedzielę dn. 6. 7. 30. urządza

„Koło Rodziny Policyjnej"
przy III-cim Komisarjacie P. P. w Łodzi.

Dochód z zabawy przeznaczony będzie na udzielanie wsparć i zapomóg wdowom i sierotom po zmarłych i poległych policjantach.

Zabawa urozmaicona zostaje wielkiemi niespodziankami.

Wejście 1 złoty, dla uczniów i dzieci 50 groszy.

אנקלאגע געגען די איניציאטארען פון דער מאי־איבערקעהרעניש

טראגן ארייך די מיטגלידער פון וויטאסעס געוו. רעגירונג

וואַרשע 5 (טעלעפאניש) א גרויסע סענזאציע אין די פאליטישע קרייזען האט דא ארויסגערופען דער פאקט, וואס די מיטגלידער פון ווילאס רעגירונג, וועלכע אין דאהר דער מאי איבערקעהרעניש אראפגעוואָרפען געוואָרען האבען בעשלאסען אריינצוטראגען א אנקלאגע אין דער פראקוראטור געגען די אדורכפיהרער פון דער מאי איבערקעהרעניש, וועלכע האט גע־בראכט די מאכט.

ווי מען דערוויסט זיך שטעלען זיך די מיטגלידער פון דער געוועזענער רעגירונג אין זייער אנקלאגע אויפ'ן ארט. 99 פון רוסישען שטראף קאדעקס פון יאהר 1903, וועלכער זעהט פאר א שטראף פון אייביגע שווערע תפיסה פאר אויספיהרען א אטענטאט אויפ'ן לעבען, געזונד און פרייהייט פון די פערזאנען, וועלכע האבען די העכסטע מאכט אין דער מלוכה.

לויט א אנדערען ארט. פון דאזיגען געזעץ ווערט אין דעם פאל די שטראף פערעלטערט ערשט נאך 15 יאהר.

עס איז כאראקטעריסטיש אז צווישען די איניציאטארען פון קראקאווער קאנגרעס געפינען זיך דריי מיניסטארען פון דער געוועזענער רעגירונג: וויטאס, קערניק און כאדזינסקי.

אין די סאנאציע קרייזען שמייכעלט מען, אז די אנקלאגע האט נאר דעם צוועק פון א פלאטאנישע דעמאנסטראציע, ווייל די מאי־איבערקעהרעניש איז שוין מעהר לעגאליזירט געוואָרען דורכ'ן סיים, וועלכער האט מיט די שטימען פון צענטראלעוו אויסגעוועהלט דעם אניציאטאר פון דער מאי איבערקעהרעניש, מארשאל פילסודסקי אלס מלוכה־פרעזידענט און שפעטער דעם פרעזידענט מאשטשיצקי, וועמענס קאנדידאטור עס האט אונטערשטיצט מארשאל פילסודסקי.

אין די פאליטישע קרייזען ווייסט מען אויך אז אז די אנקלאגע וועט שטעלען אין נישט קיין בעקוועמע לאגע די פ. פ. ס., וויזוואלעניע און די פריערדיגע פאר־טיי ד. ה. איינצלנע מיטגלידער פון צענטראלעוו, וועל־כע האבען דעמאלט אקטיוו אונטערשטיצט די מאי איבערקעהרעניש.

אלע 1200 דעלעגאטען פון קראקאווער קאנגרעס

וועלען צוגעצויגען ווערען צו פעראנטווארטליכקייט

וואַרשע 5 (טעלעפאניש) אין צוזאמענהאנג מיט פערפיהרען א פראצעס געגען די איינאָרדנער פון קראקאווער קאנגרעס האבען די דעפוטאטען און סע־נאטארען פון צענטראלעוו געגען וועלכע עס דארף פער־פיהרט ווערען דער פראצעס בעשלאסען זיך אפצו־זאגען פון זייער אונבערירליכקייט־רעכט, גלייבענדיג אויף אזא אופן פערלייכטערען דאס אדורכפיהרען דעם פראצעס.

א ריי דעם האבען אויך אלע דעלעגאטען פון קאנגרעס בעשלאסען, אויב עס וועט פאקטיש פער־פיהרט א פראצעס, זיך צו ווענדען צו דער פראקו־ראטור מיט א מעלדונג, אז די סאלידאריזירען זיך מיט די די אנגעקלאגטע און שרייבען זיך אונטער אויף די רעזאלוציעס, וואס איז אנגענומען געוואָרען אויפ'ן קאנגרעס, דעריבער פאדערען זיי אז מען זאל זיי אויך ציהען צו פעראנטווארטליכקייט.

עס איז דעריבער מעגליך, אז אויף דער בעשול־דיגונגס־באנק וועלען זיצען נישט בלויז דריי אדער דרייסיג פערזאן נאר דער גאנצער קאנגרעס ד. ה. 1200 פערזאן.

די אויספאָרשונג געגען די איינאָרדנער פון קראקאווער קאנגרעס

זאל זיך שוין אנהויבען אין די נאהנסטע טעג

קראקא, 5 (טעלעפאניש) אין קראקא איז פארגעקומען א קאנפערענץ צווישען דעם שעף פון דער פראקוראטור פון אפעלאציע־געריכט מיכאל־קאווסקי, דעם פראקוראר גראטקאווסקי און דעם אויספארשונגס־ריכטער ביים קרייז־געריכט וואנטא־רעק וועגען דער אויספארשונג געגען די ארגאני־זאטארען פון קאנגרעס פון צענטראלעוו אין קראקא. דער אויספארשונגס־ריכטער וואנטארעק זאל שוין אין די נאהנסטע טעג צוזאמענטרעטען אויסצוהערן א רייה פערזאנען, וואס האבען זיך בעטייליגט אין קאנגרעס.

קופאָן 2

דריטע סעריע

פון גרויסען פרעמיען־קאנקורס

פון „נייעם פאלקסבלאט"

כדי זיך צו בעטייליגען אין דער 3. סעריע פון פרעמיען־קאנקורס, איז נויטיג

צו צושטעלען בלויז 20 קופאנען

שנייד אויס דעם קופאָן!

געפינען א דערהרגעטען אראבער

ירושלים, 5. (יט"א טעלעגראפיש) אויף דער גרענעץ פון דער קאלאניע גבע איז א אידישען דארף האט מען געפינען א דערשאסענעם אראבער. ס'ווערט געפיהרט א אויספארשונג.

העכסטער טריבונאל אנולירט די וואהלען פון פרנס מינצבערג אל"ס פרעזעס

וואַרשע 5 (טעלעפאניש פון אונזער קארעס־פאנדענט) פאראכטאגען שבת האט דער העכסטער אדמיניסטראטיווער טריבונאל בעטראכט די פראגע וועגען דער לאדזשער קהלה־פערוואלטונג. אין האט ארויסגעטראגען א פסק, דין לויט וועלכען עס איז אנגעוועדעט געוואָרען דער נייער וואהל־רעגולאמין. לויט דעם דאזיגען פסק דין איז אפגעשאפט געוואָרען די דעצעזיע פון דער לאדזער וואָיעוואדשאפט אז די וואהלען צו דער לאדזער קהלה פערוואלטונג זענען געפעלט געמא־ען.

נעכטען שבת האט דער העכסטער טריבונאל בע־טראכט די אנקלאגע געגען דעם פרעזעס מינצבערג אז אויך דא איז אנגעווענדעט געוואָרען דער פאראגראף 75 פון נייעם וואהלרעגולאמין. לויט דעם פאראגראף כאוען צו די וואהלען פון א פרעזעס די מיט־גלידער איינגעארדנעט ווערען דורך רעקאמענדירטע בתים, צוליב דעם אבער, וואס אין פאל פון פרעזעס מינצבערג איז דאס נישט געשעהען, האט דער העכסטער טריבונאל בעשלאסען צו אנולירען די וואהלען פון פרעזעס מינצבערג.

אויף אזא אופן האט דער העכסטער טריבונאל מבטל געווען די וואהלען צו דער קהלה־פערוואלטונג ד' אויך די וואהל פון פרעזעס מינצבערג.

Dr. med. FELDMAN

אקושער און פרויען־ארצט

Rzgowska 5, tel. 191-08

נעהמט אן פון 3–5 נאכמיטאג און אין דער לעפש, ניצע Piotrkowska 62 פון 7.30–5.30 נאכט.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער לאנגיעהריגער און אונפערגעסליכער פערוואלטונגס־מיטגליד פון „תומכי אורחים"

ב"ע ר' אלי קארא

צו דער לוי' וועלכע קומט פאר היינט, זונטאג 1 א זייגער ביימאג פון טרוי־ער־הויז אגראדאווע 3, ווערען אלע מיטגלידער געבעטען צו קומען אבגעבען דעם נפטר דעם לעצטען כבוד.

די פערוואלטונג פון „תומכי אורחים"

7717

שטאטיש טעאטער

ציגעל־גאס 63.

דיר. M. מואה. / יאהר XV.

גאסטראלען פון דער ווילנער טרופע

היינט, זונטיק, 6 יולי, 9 אווענט, פון 1 זל. ביז 5.50

א מעשה מיט העמשעלע אסטראפאלער

מארגן, מאנטיק, דעם 7־טן יולי, 9 אווענט 1־טע פאפולערע פארשטעלונג

„דבוק"

פון 75 גר. ביז 3.50

PATRIA | בעקאנטמאכונג. | PATRIA

די בעקאנטע פירמע

„PATRIA" - שאקאלאד- און צוקערווארען־פאבריק

מאכט בעקאנט דעם געעהרטען פובליקום, או אלע אונזערע אויסארבייטונגען, וואס זענען פראדוצירט פון די בעסטע מאטעריאלען און מעכאניש אויסגעארבייט אויף די נייעסטע מאשינען זענען פערזעהען דורכאויס מיט דער אויפשריפט „PATRIA" ווי: „פאנטאזיע", „בריליאנט", „קארמעלען", „טאפעל־שאקאלאד", „אירים" א. א. וו.

עלטערן! מאכט אויפמערקזאם אייערע קינדער או ביים קויפען וואס־ווארג פאר 5 גראשן 10 גראשען א שטיק, זאל זיין דערויף דער אויפשריפט „PATRIA".

בעמערקונג: אירים 2 שטיק 5 גראשען

פערלאנגט נור פון דער פירמע

„PATRIA"

PATRIA | PATRIA

אויפאָרדערונג

איך פאדער אויף די „קספעדיציע "פראגרעס" פאלודניאווא 5 מיר אויסצוצאהלען אין פערלויף פון 3 טאג די נאכנאהמע פון 150 זל. פון וועלכע איך האב אוועקגעשיקט די סחורה אין 3/4, אין געגענפאל ווארף איך פון זיך אראב די פעראנט־ווארטליכקייט און וועל אנעמען די שטרענגסטע מיטלען.

מיט אכטונג

י. ב. רובין, נאוואמיעסקא 5

א מעבלירט צימער

מיט אלע בעקוועמליכקייטען ביי אן אינטעליגענטער פאמיליע פון זאפארט צו פערמיטען.

וואלטשאנסקא 47, וו. 18. צו בעזיכטיגען פון 10 פריה ביז 1 מיטאג.

לאדזשער יודישע פרויען־געזעלשאפט

„חסד של אמת לנשים"

געפינט זיך זאכאדניא 20 אין לאקאל פון יוד. „דאבראמטשיגאשטש", ביי א פערפאל ח"ו קען מען זיך דארט מעלדען. פון היינט זונטאג אן די־נשאירען שוין טעגליך 2 פרויען. ס'ווערט ערפילט ווערען אלס שטרענג יודיש לויט דין אויך לויט סטאטוטען.

די גרינדער זענען פאלגענדע דאמען:

הרבנית טרייסטמאן, פרוי ווידערשאל, פרוי נאטאנזאהן. גרעסטער טייל נשים חשובות. הרבנית מפורסאוו ווי אויך הרבנית מ'באלוט פרידל.

2710

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען שבת קודש געשטארבען אין עלטער פון 63 יאהר מיין ליבע פרוי, אונזער טייערע און אונפערגעסליכע מוטער, שוויגערמוטער, גראסמוטער, אורגראסמוטער, שוועסטער, שוועגערין און מומע נ"ע

רחל לאה אשת ר' בנימין נ"י קאהן

די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, פ' בלק י. תמוז דעם 6־טען יולי 1930, 2 א זייגער ביימאג פון טרויער־הויז זגערזשער 42, וועגען וואס עס טיילען מיט די איף טיפען טרויער פערבליבענע

מאן, זוהן, טאכטער, איידעם, אייניקלעך און אוראייניקלעך

מיר דריקען אויס דעם טיפסטען ביילייד אונזער געערטען קאסי־רער ה' צבי הערש אפענבאך נ"י צוליבן טויט פון זיין איידעם

נ"ע מר אברהם צבי ז"ל שטשעקאטש

וועלכער איז אוועקגעריסען געווארען פון זיין פאמיליע אין זיינע בליענדע יאהרען. והמקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

המשתתפים בצערו ועד החברת „נושאי המטה" פה לאדז

ביילייד.

דעם טיפסטען ביילייד דריק איך אויס דער פאמיליע לייזעראוויטש צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען מאן און פאטער

נ"ע אברהם משה

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים!

צאהלונגס־פערקויפער שלמה מיכאלאוויטש

לאדז, 6 יולי 1930

„נייער פאלקסבלאט״

לאדז, 6 יולי 1930

א זול צי א יקרות

עס געהט אויף אונז א נייע סכנה: די סכנה פון יקרות. דער זומער האט זיך א נעם געטאן מיט רעגען, דער טערמאמעטער שטעהט כסדר איבער דרייסיג, דערגרייכט ביי פערציג, די תבואות ווערען אויסגעטרוקענט און מען האט מורא פאר אנ׳אומ־ערעטעניש.

וואס־זשע איז די מורא?

דעם פערגאנגענעם יאהר איז געשאפען געוואר־רען א נייע טעאריע, וועלכע איז אונטערגעהאלטען געווארען דורך אלע הייזשע עקאנאמיקער: אז א זול אויף תבואה איז אנ׳אומגליק פאר פוילען.

פערציייטען האט מען געזאגט, אז א זול איז טאקע געווען א גליק, ווייל מעהר זי עסען האט מען נישט בעדארפט און אז מען האט געקריגען תבואה בחצי־חנם איז שוין נישט געווען וואס צו דאגה׳ן. היינט אבער איז „לא על הלחם לבדו״, היינטיגע עקאנאמיק איז קאמפליצירט, די שטאט איז אנגעוויזען אויף דער קאנסומפציע פון דארף, ווייל די פרעמדע מערק זענען פאר אונז געשלאסען. און אז די תבואה איז ביליג, איז דער פויער נישט קויפקרעפטיג און ממילא מוז די אינדוסטריע און שטאט קראכען.

און א גרויסען טייל פון אונזער קריזיס האט מען צוגעשריבען דעם זול.

היינט וויבאלד אז א זול איז שלעכט, דארף דאך א יקרות זיין גוט. טוט עס ערשט נישט. די לאנד איז ארומגענומען מיט א פאנישען שרעק, טאמער, חלילה, וועט זיין א שנת־בצורת.

ערשט איצט זעהט מען זיך ארום, אז די שטאט האט אויך קיין געלד נישט, און אז מען האט געקענט דורכלעבען א וואך מיט א דריי־פיר צעהנדליג גילדען, האבען טאקע די געשעפטען געקענט זיין ווי שלעכט, פונדעסטוועגען איז מען פון הונגער פארט נישט געשטארבען.

ביי א יקרות אבער וועט אונז אליין פעהלען דאס נויטיגסטע. און אז דורכדעם זאל זיך ענדערען די גאנצע עקאנאמיק און ס׳זאל ווערען פרייער דער גילדען, זעהט זיך עפעס נישט פאראויס.

וואדען ראשית אז דער פויער וועט קיין תבואה נישט האבען, וועט ער דאך סיי־ווי קיין געלד אויך נישט האבען. און בכלל איז אונזער פויער נאך נישט גענוג קולטורעל מען זאל אויהם קענען רעכענען פאר א קאנסומענט אויף שטאטישע אויסארבייטונגען. ער וועט בעהאלטען די געלד און שטיק, און בעסטען פאל וועט ער עס אריינלייגען אין שפאר־קאסע — אויס־געבען וועט ער עס נישט...

אזוי האט מען מורא.

און עס זעהט אויס אז אונזער עקאנאמישע קרענק איז שוין אזא שווערע, אז ווי מען וועט לייגען דעם קראנקען, איז אלץ שלעכט.

דער אלגעמיינער וועלט־קריזיס ווערט אין פוילען פערשטארקט און קאמפליצירט: ראשית צוליב אונזער שלעכטער געאגראפישער לאגע און שנית צוליב אונ־זער קלאגעדיגער אינערליכער פאליטיק, וועלכע איז טיילווייז אויך א רעזולטאט פון אונזער געאגראפישער צרה.

אונזער קרענק קען נישט געהיילט ווערען נישט דורך א זול און נישט דורך יקרות, נאר דורך קארדינא־לע שנויים אין אונזער פאליטיק.

און אויב מיר קענען נישט בעטען אויף פאליטי־שע שנויים, ווייל אונזער תפילה וועט גארנישט העלפ־פען, לאמיר כאטש בעטען אויף רעגען...

פ. ס.

12678 פונט פאר די א״י־ אראבער

ירושלים. (יט״א) דער אראבישער צענטרא־לער הילפס־קאמיטעט האט פערעפענטליכט די שמות פון געלד־שפענדונגען וואס זענען געוואנדען־טע א״ע פאר די א״י־אראבער. ווי עס איז צו זעהן, איז אלע אראבישע לענדער געזאמעלט געווארען אין די אויגוסט־אונרוהען פון דער לעצטער צייט אין אלגעמיין 12,678 פונט.

דימיסיאנירט דריי אראבישע פאליציאנטען

ירושלים. (יט״א) אין אראבישער פאליצי־אפאראט אין איין פאליציאנט זענען דימיסיאנירט גע־ווארען פאר פערנאכלעסיגען זייערע פליכטען און אויך איינער נעמען כאבאר. א דריטער אראבישער פאליציאנט וועלכער איז עמפדעקט געווארען האשיש איז באגאטער איז ארעסטירט געווארען.

בראזילישער פרעזידענט ערקלערט

אז פאר מזרח-אייראפעאישע יודען איז אפען די אימיגראציע קיין בראזיליען

לאנדאן. (יט״א) דא וויילט דער פרעזידענט פון בראזיליען ד״ר כו׳לא פרעסטער. אין א געשפרעך מיט׳ן י. טג א.־פא״שטעהער האט פרעזידענט ד״ר פרעסטער ערקלערט, אז יודישע עמיגראנטען פון מזרח־אייראפא קענען פריי קומען קיין בראזיליען, די בראזילישע רעגירונג מאכט נישט קיין שום שוועריגקייטען פאר מזרח־אייראפעאישע יודען. אויף דער פראגע וועגען דער איצטיגער לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין בראזיליען, האט דער פרעזידענט ערקלערט, אז „די יודען אין בראזיליען געניסען פון די זעלבע בירגער־רעכט, וואס אלע אנדערע בראזילישע בירגער". דער רב הכולל פון בראזיליען ד״ר ראפאלאוויטש, וואס וויילט איצט אין ניו־יארק, האט מיטגעטיילט, אז בראזיליען שטעלט מיט זיך פאר אן אויסגעצייכנט פעלד פאר קאלאניזאציע פון מזרח־אייראפעאישע יודען. פון די 40 טויזענד יודען, וואס וואוינען איצט אין בראזיליען, איז אנ׳ערך א העלפט געקומען אין משך פון די לעצטע 5 יאהר און די צאהל יודען, וואס וואנדערן אריין יערליך אין דעם לאנד, וואקסט כסדר. דער פאקט דאס העכער דריי און זיבעציג פראצ. פון די אריינגעוואנדערטע בלייבט אין לאנד, באווייזט בולט די מעגליכקייטען פון יעדער אימיגראציע קיין בראזיליען.

פראצעס געגען קאמוניסטען אין חיפה

ירושלים. (י. ט. א.) דאס חיפה׳ער קרייז־געריכט האט פערמשפט צו 6 חדשים די פיער קאמו־ניסטען סעגאל, באסוק, שמשון און זאלדשטיין פאר פערשפרייטען קאמוניסטישע פראקלאמאציעס. נאכ׳ן אבקומען די שטראף וועט באסוק, וועלכער איז נישט קיין א״י־בירגער דעפארטירט ווערען פון לאנד.

ירושלים. (יט״א) אין דארף אראביע, אין דער נאהענט פון ירושלים, זענען ארעסטירט געווארען צוויי פערזאן, וואס ווערען בעשולדיגט אין קאלפארטירען אונלעגאלע ליטעראטור, און אין פראקלאמאציעס, וועלכע די דארף־איינוואוינער געהאפען געווארען צו ארגאניזירען אנאנפאל אויף דער תפיסה, בעפרייען די ארעס־טירטע אנטיילנעמער פון די אויגוסט־אונרוהען און נישט עהרען די בעפעהלען פון דער אראבישער עקזעקוטיווע, וועלכע ארבייט האנד ביי האנד מיט דער אימפעריאליסטישער רעגירונג״.

די דאנציגער ציוניסטישע ארגאניזאציע

לאדענט איין דעם ציוניסטישען קאנגרעס קיין דאנציג

דאנציג. (י. ט. א.) דאס פרעזידיום פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין דער פריישטאט דאנ־ציג האט אויף דער אנפראגע פון דער לאנדאנער עקזעקוטיווע געענטפערט, אז די דאנציגער ציוניס־טישע ארגאניזאציע איז פאר אן אנ׳ארענטליכען קאנגרעס, וואס זאל פארקומען אין חודש סעפטעמבער ה. י. גלייכצייטיג איז דער עקזעקוטיווע געמאכט געווארען א פארשלאג אבצוהאלטען דעם פארשטעהענדען קאנגרעס אין דער פריישטאט דאנציג.

א ניי בילד פון פראפ. שאץ

„פארוואס האסטו געקוילעט מיין זוהן״?

ירושלים. (יט״א) פראפ. באריס שאץ, דער בעקאנטער סקולפטאר און מאלער, פאהרט אב אינגיכען קיין אמעריקא און די אינטערעסען פון דער „בצלאל״ שול און מוזעאום, פון וועלכע ער איז דער גרינדער און דירעקטאר. פראפ. שאץ וועט ארגאנזירען אויסשטע־לונגען פון זיינע ווערק אין אמעריקא, צווישען די לעצטע וועט ער אויך ברענגען מיט זיך זיין נייעם בילד „למה שרחשת את בני״ („פארוואס האסטו געקוילעט מיין זוהן״?) וואס מאהלט די לעגענדע, וועלכע האט זיך פערשפרייט צווישען די אראבער אין חברון באלד נאך דער אויגוסט־שחיטה, נעמליך, אז דער קול פון אברהם אבינו הערט זיך ביינאכט פון דער מערת המכ־פלה אויסשרייענדיג צו זיין זוהן ישמעאל: „פארוואס האסטו געקוילעט מיין זוהן יצחק״? דאס בילד מאכט אן אנגעהויבער איינדרוק.

שווערע לאגע פון די נייע יודישע אימיגראנטען אין פראנקרייך

(בריף פון פאריז)

ווי זעהט אויס די לאגע פון׳ם יודישען עמי־גראנט, וועלכער קומט איצט קיין פאריז און וויל געפינען ארבייט? — גענויער געזאגט: וואס טוט איצט דער אימיגראנט, וועלכער קומט אהער אהן פאפירען, אדער מיט פאפירען וועלכע זענען נישט אין ארדנונג? מען ווארענט כסדר, אומ׳ זאל נישט קומען אזוי אויף הפקר קיין פאריז, אבער האט רוב יודען אין פוילען, אונגארן, רומעניען און אנדערע לענדער קוקט נישט אויף די ווארנונגען. די לאגע ייערע איז אין יענע לענדער אזא פערצווייפעלטע, אז מען אנטלויפט וואוהין עס לאזט זיך. אבער אויך דא פערבעסערט זיך נישט פיל זייער לאגע. די עמיגראנטען אהן ארבייטס־פאפירען קענען איצט כמעט נישט איינארדענען זיך, אלע לעגאלע מיטלען זענען שטרענג בענרעד־ניצט. דאס ארבייטס מיניסטעריום איז איצט זעהר שטרענג צום עמיגראנט, וועלכער קומט אהער זו־כען ארבייט, אויב עס געלינגט נאך צו קריגען די „קארט אידענטיטע״ איז שוין קריגען א רעכט אויף ארבייטען פאר איינעם, וועלכער האט אויף זיין וויזא א צושריפט אין רעכט פון ארבייט״ כמעט א אומ־מעגליכקייט. קיינמאל איז נאך אזוי שטרענג נישט געווען.

בכלל איז איצט די לאגע אויפ׳ן ארבייטס מארק נישט קיין גוטע, אין אלע צווייגען און ספעצ־יעל אין דער גרויסער לוקסוס־אינדוסטריע וואו דער יודישער עמיגראנט פלעגט זוכען די ערשטע ארבייט הערשט איצט א שטילשטאנד. די אויטא־מאביל־אינדוסטריע, די שטאל־גיסערייען, די טעקס־טיל־אינדוסטריע זענען שטארק פערקלענערט בלויז בוי־ארבייטען ווערען איצט זעהר אינטענסיוו גע־פיהרט. ווידער ארבייטען דא זעהר ווייניג יודען. אפיציעל זענען אין פראנקרייך קיין ארבייטסלאזע נישטא. אבער „אפיציעל״ הייסט בלויז, אז עס איז נישטא קיין רעגיסטרירטע ארבייטסלאזע, רעדנדיג נאך אויס לענדער בכלל און יודישע עמי־גראנטען בפרט זעלטען זיך רעגיסטרירען אינ׳ם ביור־א פאר ארבייטסלאזע. די לאגע איז אין אלגעמיין אזא, אז דאס ארבייטס און אינערן מיניסטעריום ווילען נישט בשום אופן דערלאזען אז עס זאל זיך אין פראנקרייך פערגרעסערען די צאהל ארבייטסלא־זע דורך דעם אנקומען פון פרעמדע ארבייטער.

ווי זעהט אבער פארט אויס די לאגע פון׳ם אנקומענדען עמיגראנט? דער יודישער עמיגראנט קומט דאך כסדר קיין פראנקרייך מיט דער האפ־נונג צו פערבעסערען זיין לאגע.

מהרשען די, וועלכע קומען איצט קיין פראנק־רייך זענען דא פערשידענע קאטעגאריעס.

ערשטענס עמיגראנטען, וועלכע קומען ערשט פון דער היים אינגאנצען אהן שום פאפירען.

עמיגראנטען וועלכע האבען א פאס אדער בלויז מיט א טראנזיט וויזע.

אזעלכע, וועלכע האבען דא בעקומען א קארט ד׳איזאנטיטע אהן רעכט צו ארבייטען (קארטע פאר 100 פראנק).

ביז איצט פלעגען די עמיגראנטען בעקומען ווי עס איז נישט ארבייט. איצט ווערט ערגער סיי צוליב דעם אלגעמיינעם קריזיס, סיי צוליב דער נייעם געזעץ וועגען סאציאלע פערזיכערונגען, צוליב וועלכען די קאנטראל איבער די פאבריקען איז פער־שטארקט געווארען.

מען בעגעגענט איצט אפט אין פאריז פער־צווייפעלטע יודישע עמיגראנטען אהן ברויט, אהן א נאכט־לעגער מען הערט לעצטענס וועגען פער־שידענע „מאכערס״, וועלכע האבען צוגעזאגט צו בעווארענען דעם עמיגראנט און האבען צוגענומען ביי איהם דאס געלד און נישט בעווארנט. די „מא־כערס״ אליין קלאגען זיך איצט, אז זיי קענען גאר נישט אויפטון. אויך איבער זיי איז איצט געווארען שטרענג די אויפזיכט.

די יודישע עמיגראנטען זענען צושפרייט אי־בער אלע ווינקלען פון פאריז, אין די ארימע האָ־טעלען, ביי קרובים, ביי פריינד, זיי קומען אויך אפט אין אויל, עס איז אונמעגליך פעסטצושטע־לען זייער צאהל.

אין יודישען ארבייטס־ביורא קען מען נאך האָ־בען א געוויסען אלגעמיינעם איינדרוק וועגען זייער לאגע. אהין לויפט דער יודישער עמיגראנט זוכען אנ׳ארט צו ארבייטען. דארט קען מען טאקע זעהען, ווי עס קומען אן כסדר עמיגראנטען, ווי זייער צאהל שטייגט מיט יעדען טאג. אין חודש מאי פון דעם יאהר האט א העלפט נישט געהאט קיין רעכט אויף ארבייט און יעני איז שוין די צאהל רעכטלאזע געשטיגען ביז 70 פראצענט פון דער אלגעמיינער צאהל פערזאן, וועלכער האט זיך גע־ווענדעט נאך ארבייט. אבער די איצטיגע אלגעמיינע לאגע ברענגט רערצו, אז מען איז כמעט אונבע־האלפען געגען דער נויט פון׳ם עמיגראנט אהן ארבייטס־פאפירען.

און דאך געהט א כסדרדיגער שטראם פון יודישע עמיגראנטען. דער גרעסטער טייל פון זיי קומט פון פוילען. עס העלפט נישט אלע ווארנונ־גען, אז די לאגע פון׳ם ארבייטער אין פראנקרייך איז נישט אזוי גוט, און אז עס איז זעהר שלעכט דעם עמיגראנט אהן ארבייטס־פאפירען. די עמי־גראציע געהט כסדר.

בלויז איין קליינע מעגליכקייט האט זיך אין לעצטענס בעוויזען, מען קען איצט איינארדענען יודישע עמיגראנטען אויף דער פראווינץ. דאס אר־בייטס־ביורא מאכט איצט קאנטראקטען מיט פראָ־ווינצער פאבריקען. מען דארף דארט ארבייטען פון 6 ביז 12 חדשים און מען קריגט די געהעריגע פאפירען. די ארבייט איז נישט קיין לייכטע, אבער דאך האבען פיל יודישע ארבייטער שוין זיך אהין געלאזט. מען ארבייט אין אויטאמאביל־פאבריקען, וואגאנען ווארשטאטען, און מעטאלורגישע פאבר־ריקען, אין גיסערייען, און אין טארטאקען.

דער ארבייטס־געבער שרייבט אונטער פאר די ארבייטער א קאנטראקט און דאס ארבייטס מיניסטעריום דארף וויזירען. אמאל איז עס שווער געווען, איצט שרייבט דאס מיניסטעריום לייכט אונ־טער אזעלכע קאנטראקטען מיט א בעדינג אבער — און דא ווערט ווייטער שווער פאר׳ן יודישען עמי־גראנט — אז מען זאל נישט האבען געקומען קיין פראנקרייך אינגאנצען אהן א וויזא מיט א טראנ־זיט־וויזא, אדער האבען בלויז א קאנסולאר־פאס די קענען פון דעם נישט געניסען.

פיל יודישע ארבייטער פערשרייבען זיך אויס צו פאהרען אויף דער פראווינץ. נאך 6 חדשים בעקומט מען דארט א ארדענטליכע קארטע מיט א רעכט צו ארבייטען. אמת דאס איז בלויז א פראווינצער קארטע, אבער ווען מען קומט מיט איהר קיין פאריז, מאכט מען נישט קיין בעזונדערע שוועריגקייטען. דאס איז דערווייל די איינציגע מעג־ליכקייט ווי עס איז זיך איינצוארדענען און בעקומען א רעכט אויף ארבייט.

י. חאססקי.

דער אינפיאט־פראצעס

ירושלים. (יט״א) דער פראצעס וועגען דעם אינפיאט־פארדען, וואס איז מיט א געוויסער צייט איבערגעריסען געווארען, וועט ווידער בעטראכט ווע־רען דורך דעם חיפה׳ער קרייז־געריכט דעם 8־טען יולי. די בעקאנט, טרעטען ארויס אין דעם פראצעס אלס תובעים פון אינפיאט־פארדען, חוץ יודען און אראבער, אויך די א״י־רעגירונג.

פון די לעצטע אויגוסט־פראצעסען געגען אראבער

ירושלים. (יט״א) די חיפה׳ער ריכטער פלאג־קעט האט פערמשפט צוויי אראבער, די ברידער סאיאד און קאסם סעגאל, צו 12 חדשים שווערע תפיסה פאר בעטייליגען זיך און בערויבען יודישע הייזער אין צפת בעת די פאר־יאהריגע אויגוסט־אונרוהען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

זונטאג 6 י' תמוז תר"ץ

יולי
זון-אויפגאנג 3.21
זון-אונטערגאנג 7.59

א פרוי זיך אליין אונטערגעצונדעט

טראגישער זעלבסטמארד אין געוועזענעם געריכט-בנין

(2) אין קרייז-געריכט אויף זשעראמסקי 115 האט זיך א רויו. יאהרע...געהאלטען דעם בופעט די 33 יאהריגע סטעפאניא סטעמפאווסקא, אן אלמנה נאך א געריכטס-בעאמטען און א מוטער פון 2 קינדער. ווען דאס קרייז געריכט האט זיך אריבער-געטראגען אין דער נייער געביידע אויף פלאץ דאמ-בראווסקא, האט די קאנצעסיע אויפ'ן בופעט דארט-טען בעקומען אן אנדערער און סטעמפאווסקא איז געבליבען אהן פרנסה. דאס האט אויף איהר אזוי שטארק געווירקט, אז זי האט בעשלאסען זיך צו נעמען דאס לעבען.

נעכטען איז זי געקומען אין דער געריכטס-געביידע אויף זשעראמסקי 115, וואו ס'געפינט זיך נאך דער ארכיוו. דעם פאליציאנט וועלכער האט איהר אפגעשטעלט, האט זי געזאגט, אז זי גערעט נעמען איהרע זאכען, וואס זי האט נאך דארט געלאזט אין בופעט; ווען זי איז אריין אין צימער, וואו ס'איז פריהער געווען דער בופעט, האט זי פער-שלאסען די טיר. האט זיך בעגאסען מיט נאפט און אונטערגעצונדען, ווען דאס פייער האט איהר אנגעהויבען ברענען, האט זי נישט אויסגעהאלטען און געמאכט א געשריי. ס'זענען זיך צוזאמענגעלאפען

די בעאמטע, וואס זענען נאך דארט געווען, די האבען אבער די טיר נעטראפען געשלאסען און נישט געקענט צוקומען, סטעמפאווסקא האט אויס-געבראכען א שויב און איז ארויסגעשפרונגען פון פענסטער. די אנגעזעגדע איז געלונגען צו פערלעשען אויף איהר די ברענענדע קליידער, אבער סטעמפאווסקא האט זיך אזוי שטארק אפגעבריהט און מ'צווייפעלט, אויב זי וועט בלייבען לעבען, די ארויסגערופענע פאגאטאטיע האט איהר אין א זעהר שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל פון יוזעף.

א פרוי שיסט אין זיך

מעז ווייסט נישט פאר וואס

(2) אויף פיעטריקאווער 81 האט געוואוינט דאס יונגע פאר פאלק סטאנזשקאוויטש ער איז געווען א בעאמטער אויף דהער לאדזער פאבריקס-באהן און האט חתונה געהאט ערשט מיט א פאר חדשים צוריק. נעכטען אין אוונט האט ער זייענדיג אין עם צימער מיט אמאל דערהערט א שאס און ווען ער איז אריינגעלאפען אין שלאף צימער, האט ער דארט דערזעהען ליגען זיין פרוי מיט'ן רעוואל-ווער אין האנט און פון דער ברוסט האט זיך גע-

טריפט בלוט. ער האט באלד ארויסגערופען א דאקטאר, וועלכער האט איהר ערטיילט די ערשטע הילף און אין א שווערען צושטאנד זי אפגעפיהרט אין שפיטאל.

פאליציי האט פערפיהרט אן אויספארשונג בעת וועלכער מ'האט געפונען א בריף פון דער יונגער זעלבסטמערדעריו, אין וועלכען זי בעט, אז מ'זאל קיינעם נישט בעשולדיגען איהר טויט.

דער ראזיגער בריף איז אנגעשריבען אויפ'ן טאוועל פון א ביכעל, וועלכע זי האט ביי זיך געהאל-טען. די זעלבסטמערדערין איז די גאנצע צייט נאר ווען גאנץ נארמאל, האט נישט ארויסגעוויזען קיין שום סמנים פון דעפרעסיע און פאר'ן אוועקגיהן שלאפען זיך צארט געזעגענט מיט'ן מאן. דער מאן ערקלערט אז איהר שריט איז פאר איהם א נישט אויפגעקלערטע רעטעניש.

דערמארדעט זייז פרוי

(2) צו דער פאמיליע פיאטקאווסקי אין זגערזש איז מיט א צייט צוריק געקומען זייערס א קרוב, א גוט בעזיצער פון דאנובקע אויף די קרעסען איהם איז געפעהלען געווארען זייער טאכ-טער יאנינא און ערהאט מיט דער איינשטימונג פון די עלטערן זי מיטגענומען צו זיך אויף ער-ציהען יאנינא האט ביי איהם פערבראכט עטליכע יאהר, דערווייל האט זיך אין איהר פערליבט דער אשמיאנער וואלדהיטער קאלעבקא און פא-איאהרען אין אויגוסט האבען זיי חתונה געהאט באלד נאך דער חתונה האט יאנינא זיך אנגעהויבען

קלאגען אויף דעם מאן, וועלכער פלעגט זיך מיט איהר שלעכט בעגעהן, עטליכע מאל פלעגט זי אנטלויפען צום ערציהער און ענדליך איז זי אין פעב-רואר געקומען צו איהרע עלטערן, און קריסטליכער פאסכא איז דער מאן אויך געקומען קיין זגערזש, מ'האט זיך איבערגעבעטען און יאנינא איז זיך אוועקגעפאהרען צו איהר מאן.

מיט עטליכע טעג צוריק איז קאלעבקא גע-קומען אהיים א שכירער. די פרוי האט א פערווייגטע געזיאלט אוועק פון דער היים, האן איז איהר קאר-

לעבקא בעפאלען מיט א האק און מיט עטליכע קלעפ אוועקגעלעגט א טויטע, די זעלבע נאכט האט ער געמאלדען דער פאליציי אז די פרוי איז בעגאנגען זעלבסטמארד, די פאליציי האט באלד פערארדנעט אן אויספארשונג, וועלכע האט פעסט-געשטעלט, אז דא האט מען צו טון נישט מיט קיין זעלבסטמארד, נאר מיט א מארד, בעת א קרייז-פערהער האט זיך קאלעבקא מודה געווען אז ער האט דערמארדעט זיין פרוי, מ'האט איהם ארעסטירט און אריינגעזעצט אין ווילנער טורמע.

פראיעקט איינצופיהרען אקצעפט-וועקסלען

די דירעקציע פון באנק פאלסקי האט מיטגעטיילט דער האנדעלס-קאמער, אז צוליב דעם, וואס די באנק פאלסקי איז געווארען אלס גרינדערין פון דער אינ-טערנאציאנאלער רעפאראציע באנק, איז ענטשטא-נען א פראבלעם צו פערגרינגערען דעם וועקסלען-אימלויף אין פוילען. דא בעפרט אין קאנגרעס-פוילען און אויף די קרעסען זענען זעהר גאנגבאר סאלא-וועקסלען, וועלכע זענען כמעט אמפעלאנט און וועק-סעל אימלויף פון מערב-אייראפע.

כדי די פוילישע בענק זאלען קענען רעדיסקאנ-

טירען די וועקסלען אין אויסלאנד איז געוואונשען ביי אונז איינצופיהרען דעם טיפ פון אקצעפט-וועקסלען (וועקסלען דיאגנא).

די לאדזער האנדעלס-קאמער האט דעריבער בע-שלאסען אויפצופאדערען די האנדעלס-און אינדוס-טריע קרייזען, אז זיי זאלען איז זייערע ספערען איינ-פיהרען דעם טיפ פון אקצעפט-וועקסלען, כדי אויף אזא אופן מיטצוהעלפען, אז די וועקסלען זאלען קענען רעדיסקאנטירט ווערען אין אויסלאנד.

שטאט-ראט-וואהלען אין לאדזער קרייז

(א) אין וואיעוואדזטווע איז פארגעקומען א קאנפערענץ וועגען בעשטימען וואהלען צו די זעלבסט-פערוואלטונגען אין לאדזער קרייז. אין דער ערשטער ריוה איז בעטראכט געווארען די פראגע וועגען די וואהלען אין טושין און הזראדפאביאניץ בפרט ווייל דארט ענדיגט זיך די קאדענץ, און ס'קומען אן כסדר אנקלאגעס אויף דער איצטיגער זעלבסטפער-וואלטונג, די וואהלען דארט זעלען פארקומען אין

סעפטעמבער, די נעגויע דאטען וועט פעסטשטעלען סטאראסטע זשעווסקי, וועלכער האט זעגען דעם בעקומען אינסטרוקציעס פון דער וואיעוואדזטווע.

די קאדענץ פון שטאט ראט אין זגערזש וועט פערלענגערט ווערען ביז איבער א יאהר ווני, כדי דער מאגיסטראט זאל קענען פערענדיגען א רייה אינוועסטיציע ארבייטען וואס ער האט אנגעהויבען און וואס וועלען פאר דער שטאט זיין זעהר נוצליך.

רעטונגס-קאמיטעט ראטעוועט

דעם יודישען שוויגער

אין אונזער פריטאגדיגען נומער האבען מיר איז א נאטיץ אינטערן קעפיל „צודער אויפמערקזאמקייט פון רעטונגס-קאמיטעט" איבערגעגעבען פאלגענדע מעשה:

א שוויגער האט זיך געבארגט אין רעטונגס-קאמיטעט א פאר הונדערט זל. און אריינגעגעבען וועקסלען מיט א זשירא פון א געוויסען ל. אויף צו זכערען זיך האט הי ל. ביים שוויגער גענומען א וועקסעל אין בלאנקא ווען דער שוויגער האט די וועקס-לען נישט בעצאהלט און דער רעטונגס-קאמיטעט האט דאס געלד געוואלט איינקאסירען ביי ל. האט יענער אויסגעשטעלט דעם שוויגערס בלאנקא וועקסעל, איהם

געלאזט פראטעסטירען און איבערגעגעבען א קאמאר-ניק, וועלכער האט געמאכט א סעקוועסטער אויף דער איינציגער קוה פונ'ם שוויגער און די איבערגעלאזט ביי א פויער אין סטאק! אויף בעוואהרונג.

איצט טיילט מען אונז מיט פון רעטונגס-קאמי-טעט: באלד ווי אין רעטונגס-קאמיטעט איז בעוואוסט געווארען דער ענין האט מען דעם שוויגער פארגעשלא-גען צו שאפען א נייעם זשיראנט, מ'האט ביי איהם גענומען אנדערע וועקסלען און בעפרייט דעם הי ל. פון זיין זשירא און פריטאג האט שוין דער שוויגער צוריק בעקומען זיין קוה.

—:=:—

„פראטעקציע" און מעסער-שטעכעריי

(ב) צו יוזעף גארבארטשיק האט זיך געווענדעט א געוויסער ישראל גאלדבערג און פארגעשלאגען איהם אויסצווירקען א פאסטען אין דער פלאנטאציע-אפטיילונג ביים מאגיסטראט, וואו גאלדבערג איז כלומרשט אנגעשטעלט, פאר דער „פראטעקציע" האט גאלדבערג דערווייל גענומען א קאנטא 25 זל. ס'זענען ארום עטליכע וואכען און גארבארטשיק האט נישט געזעהן גאלדבערג'ן און נישט בעקומען

קיין פאסטען. נעכטען האט ער איהם בעגעגנט אין גאס און געפאדערט צוריק זיין געלד.

צווישען ביידע איז ענטשטאנען א קריגעריי, וועלכע איז באלד אריבער אין א געשלעג אויף מע-סערס, צו ביידע האט מען געמוזט ארויסרופען די פאגאטאוויע, וועלכע האט זיי ערטיילט הילף.

די פאליציי האט ביידען ארעסטירט.

א יובילעאום-פייערונג פון „שעירי-ערב" ביי פא"י

די „שעורי ערב" ביי פא"י לעבט לעצטענס איבער א שווערען קריזיס כדי צו לינדערען דעם קריזיס ארדענט איין דער ש"ע היינט זונטאג 6 נ. מ. אינ ארטע-רעסטאראן פון ה' קרעל יאר-כאדניע 2 א פייערליכע סיום-פייערונג אויף מסכת פסחים פערבינדען מיט א 3 יעהריגען יובילעאום-פייערונג פון ש"ע. אין וועלכע ס'נעמען אנטייל 2 חזנים דער 16 יעהריגער חזן יאנקעלעוויץ, און דער חזן שני פון דער אלטשטעטישער שהל ר' אהרן גאלדוואסער, ווי אויך דער ארבייטער פאר ביי פא"י „רינה". אלס רעפערענטען טייל נעמען אנטייל די בעקאנטע ארטאדאקסישע טוער די ה"ה ר. ה. זילבערשטיין, שול-דיר. ח. ר. ראזאנעס, רעד. פ. לאטערנבערג. שול דיר. י. נ. קאמיענעץ, פ. אלט-מאן און י. זילבערבערג.

צום איינברוך אין דער האנ-דעלס-באנק

(2) די פאליציייאישע אויספארשונג ארום דעם איינברוך אין דער האנדעלס-באנק האט זיך אנגעע-שטויסן אויף שוועריגקייטען, ווייל די איינברעכער האבען פאר'ן פערלאזען די באנק פערניכטעט נאך זיך אלע שפורען, און מ'האט זיי נישט געקענט כאפען.

לויט ד ידיעות, וואס די אויספארשונגס-מאכט האט איצט בעקומען, זאלען די איינברעכער צווישען מיט ווטא יונג האבען זיך אריבערגעשמוגעלט דורך דאנציג קיין דייטשלאנד.

מלוכה'שער לעהרער-קורס

אין לאדז

דאס קרייז-שול-קוראטאריום איז מודיע, אז עס ווערט אין לאדז, געעפענט אין אנהויב יולי-יאהר א מלוכהשער לעהרער-קורס, מ'ווען ציל אויסצובילדען פראפעסיאנעלע קאנדידאטען אויף לעהרער פון די פאלקס-שולען, דער לעהרער-קורס וועט דויערען א יאהר.

די ארבייטסלאזיגקייט

די פערגאנגענע וואך איז אין לאדזער ראיאן (לאדז און די קרייזען לאדז, לאסק, בזשעזשין, שעד-ראדז) געווען 43,773 ארבייטסלאזע פון דעם בלוית אין לאדז 32,777 אונטערשטיצונג האבען גע-נומען 15,926 פון דעם אין לאדז 12,406 ארבייטס-לאזע. אין פערגלייך פון דער פערגאנגענער וואך האבען אין לאדז פערלוירען זייער ארבייט 1128 מאן, דערהאלטען דורכ'ן אמט האבען 21 ארבייטס-לאזע, ארויסגעשיקט זענען געווארען אויף ארבייט 43 און אויס עינטראגע פון די ארבייטסלאזע רשימות זענען געווארען 978 ארבייטער

לאדזער אינדוסטריע בעקומט רעגירונגס-בעשטעלונג

עס איז שוין א בעשלאסענע זאך, אז לאדזער אינדוסטריע בעקומט רעגירונגס-בעשטעלונג אויף 12 מיליאן זל.

די בעשטעלונג בעקומט דער פערבאנד פון די גרויס אינדוסטריעלער, וועלכער וועט די בעשטעלונג פערטיילען צווישען די פירמען. עס איז שוין נעכטען געגען דעם אפגעהאלטען געווארען א ספעציעלע בעראטונג.

אויסלענדישע געסט זענען ענטציקט פון לאדז

פרייטאג איז קיין לאדז געקומען אן אויספלוג פון מיטגלידער פון אינטערנאציאנאלען קאמוניקאציע-קאנגרעס.

ביים וואקזאל האבען די געסט אפגעוואר"ט פאר-שטעהער פון שטאט און מיטגלידער פון אויפנאהמס-קאמיטעט.

אין משך פון טאג האבען די געסט בעזוכט די פאבריקען פון פאזנאנסקי און היידוועווער מאנופאקטור, די עלעקטראווניע, טראמוואי-רעמיזע, שפיטאל פון קראנקען-קאסע שטאטישע פלאנטאציעס, א פאלקס-שולע און די ארבייטער - היימער.

פאר די געסט איז אויך איינגעארדנעט געווארען א פייערליכער באנקעט. דאביי האבען די געסט אויס-געדריקט זייער ענטציקונג מיט דער ענטוויקלונג פון לאדז.

הלוואות אויף בוי-צוועקען

אויף דער לעצטער זיצונג פון בוי-קאמיטעט איז בעשטימט געווארען בוי-הלוואות פאר לאקאטאר — 590,000 זל.; „אגניעסקא" — 208'000 זל.; „נאפטופיד" — 140,000 זל. זיבן הונדערט און פיער און זיבעציג טויזענד זל.; קאאפעראטיוו פון די פינאנץ-בע-אמטע — דריי הונדערט טויזענד זל.

דער קאמיטעט האט אויך בעשלאסען צו שיקען א דעלעגאציע צום פינאנץ - מיניסטער צו בעשטימען חייסערוינגע סומען אויף בוי-ארבייטען.

פערשידענעס

(א) נעכטען האט אנגעהויבען זיין ארלויב דער לייטער פון דער 2 אפטיילונג אין דער פינאנץ-קאמער ב. י. שדארסקי, איהם וועט פערטרעטען ה' מרא לאשטש.

— זינט אייניגע טעג, טראגט די לאדזער פאליציי ווייסע זומער-היטלען.

— דירעקטאר אדזעטאוויטש נעמט איבער די די-רעקציעס פון אלע דריי פוילישע טעאטערס אין לאדז, באלעסלאוו גארטשינסקי וועט אדמיניסטרירען אנפיה-רער, פון די זעלבע טעאטערס.

א פלייש-בערזע

די מען גיט איבער ווערט אין לאדז געשאפען א פלייש-בערזע.

די אויסשטעלונג פון די סטיקעס

די אויסשטעלונג פון די סטיקעס אין דער שטעט-טישער קונסט-גאלעריע ווערט ווייטער זעהר גוט בע-זוכט. לעצטענס ווערט די אויסשטעלונג בעזוכט דורך גרופען: אזוי האבען בעזוכט דער אנגעשטעלטע פער-איין, דער פעראיין פון באהן-ארבייטער, דער יודי-שער פעראיין פאר לאנד-קענטניש א. אנד.

לעצטענס האבען אייניגע קונסט-ליבהאבער אפ-געקויפט עטליכע פון די אויסגעשטעלטע בילדער.

די זומער - רעדוטא לטובת די אינטעלעקטועלע ארבייטסלאזע

אויף דינסטאג ד. 8 ה. ח. זיבען אזיגער אוונד האט דער קאמיטעט פון דער זומער-רעדוטע צוזאמענגע-רופען א פערזאמלונג פון די אנטיילנעמער, די פער-זאמלונג וועט פארקומען אויף פיעטריקאווער 108 און אין איהר דארפען אנטיילנעמען אלע מיטגלידער פון די פעראיינען, וואס געהערען צום ראט פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען פון די אינטעלעקטועלע פאמצאוונטען, באנקאוצעס, מוזיקער, אנגעשטעלטע און פערזיכערונגס-געזעלשאפטען א. אנד.).

די פארווארפען געגען טושי-נער בירגערמייסטער

אין צוזאמענהאנג מיט די פארווארפען, וואס ווע-רען געמאכט דעם טושינער בירגערמייסטער, האט די וואיעוואדזטווע דעם ענין איבערגעגעבען דער פרא-קוראטור.

מען שמועסט דעריבער, אז בקרוב זאל צוליב דעם [illegible] ווערען דער טושינער שטאט-ראט.

שוידערליכער פארפאל ביי דער ארבייט

(ב) אויף הרעשנאוסקא 102 איז דער 60 יאהריגער ארבייטער פאוועל קאטאס איינגעכאפט געווארען אין די טראנסמיסיע־רימענס, וועלכע האבען איהם א שלייידער געטאן אויפ'ן צווייטען זייט זאל. ביי קאטאס'ן איז צעבראכען געווארען דער חוט השדרה און א דאפעלגעזאלגען צושטאנד האט מען איהם אפגעפירט אין שפיטאל.

א וואלד־שרפה

(א) נעכטען האט מען ארויסגערופען די פייערלעשער צו א שרפה אויף קאנסטאנטינער פאלעסיע: ס'האט זיך הארט אנגעצונדען די גראז און ס'האט געדראהט אז ס'וועלען זיך אנכאפען די ביימער אינ'ם וועלדעל, וואס איז זיך הארט פערבליבען. די פייערלעשער און די ארבייטער האבען גענומען גראבען א גרוב, וואס זאל איבערהאקען דעם פייער די מעגליכקייט זיך צו פערשפרייטען נאך א רעדיוס. אקציע פון א פאר שעה איז געלונגען דעם פייער אפצושטעלען ווי ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען איז דער פייער ענטשטאנען פון א פאפיראס, וועלכען אן ארבייטער האט אוועקגעווארפען, נאר א דאנק דעם וואס מ'האט די שרפה בעצייטענס בעמערקט און נישט געלאזט זיך צו פערשפרייטען איז אויסגעמיטען געווארען א קאטאסטראפע.

פערסמט אן אונבעקאנטע פרוי

אויף אבראוואטעלסקא גאס האט מען געפינען א פערסמטע אונבעקאנטע פרוי פון אן ערך 55 יאהר אלט. קיין דאקומענטען האט מען ביי איהר נישט געפונען. אין שפיטאל איז די פרוי געשטארבען.

זיך אויפגעהאנגען צוליב אן אומגליקליכער ליבע

אויף הרעשנאווסקא 44 האט זיך אויפגעהאנגען אויפ'ן בוידעם דער 19־יעהריגער מיכאל נאזאריקאו פון זעלבען הויז. מען האט איהם אפגעשניטען פון דער שטריק שוין א טויטען. די סבה פון זעלבסטמארד איז אן אומגליקליכע ליבע.

היינטיגע גארטען פערוויילונג אין העלענאוו

לטובת בית יתומים (זגערזשער 40)

דאס בית יתומים (זגערזשער 40) וועלכעס איז בעקאנט און אנגזערש מאט מיט איהר פרוכטבארער טעטיגקייט אויף דעם געביט פון יתומים פערזארגונג האט נישט קוקענדיג אויף דעם פינאנציעלען קריזיס גערונגען פאר די יתומים א זומער וואוינונג אין רודא פאביאניץ וואו די יתומים זועלען פערברענגען דעם גאנצען זומער א"רענט איין די פערוואלטונג היינט א גראנדיעזע גארטען־פערוויילונג אין העלענאוו מיט א זערטפולער פאנטאזיער לאטעריע, סאיז רעדיבער צו ערווארטען אז די היינטיגע גארטען־פערוויילונג וועט מאסענהאפט בעזוכט ווערען און דערמיט וועט געגעבען ווערען די מעגליכקייט דער פערוואלטונג ווייטער צו פיהרען די נוצליכע ארבייט לטובת עלענדע יתומים.

„חסד של אמת לנשים"

אין אונזער שטאט איז געגרינדעט געווארען א נייער פעראיין א. נ. לאדזשער יודישער פרויען געזעלשאפט „חסד של אמת לנשים". די אויפגאבע פון דער געזעלשאפט איז די זעלבע, וואס דער חסד של אמת, די מיטגלידערינס פון פעראיין וועלען זיך מתעסק זיין ביי א טויט פאל, זיי וועלען די טויטע יודענע א טהרה, זאגען וידוי מיט א אפשטארבענדע און בכלל אדורכפיהרען א רעכטליכע און טראדיציאנעלע פארמאליטעטען.

אגודת צעירי לומדי „שערי ערב" ע"י „פועלי אגודת ישראל" לאדז, פולנאצנא 22.

גארטען רעסטאראן פון ה' קרעלל, לאדז, זאכאדניא 2.

היינט, זונטאג, פ' בלק דעם 6־טען ליפיעץ ה. י. פינקטליך 5 נ"מ קומט פאר

א פייערליכע סיום־פייערונג

אויף מס' פסחים פערבינדען מיט א

3־יעהריגען יובילעאום־פייערונג פון „שערי ערב"

מיט'ן אנטייל פון 2 חזנים און א פערגרעסערטען ארקעסטער. דאס 16־יעהריגע חזנ'דל יאנקעלעוויץ און דער חזן שני פון אלט־שטעטישער שוהל ר' אהרן גאלדוואסער ווי אויך דאס ארבייטער־כאר ביי פע"י „רינה". אין רעפערענטען־טייל נעמען אנטייל די אנגעזעהענסטע ארטאדאקסישע פערזענליכקייטען.

בילעטען שוין צו בעקומען יעדען אווענט אין סעקרעט. פון ש"צ פולנ צנא 22 און אין סעקרעט.פון פא"י ווסכאדניא 66 און אין טאג פון דער פייערונג פון 10 פריה אן ביי דער קאסע פון גארטען.

איינצעלהייטען אין די אפישען! ראדיא־קאנצערט אויפ'ן ארט!

בעלייכטען דעם פאניאטאווסקי־פארק

(ב) די אפטיילונג פון די שטעטישע פלאנטאציעס איז ארויסגעטראטען צום מאגיסטראט מיט א פארשלאג, וועגען בעלייכטען דעם פאניאטאווסקי פארק. איצט ווערט דער פארק געשלאסען פאלד ווי ס'ווערט פינסטער און די ארבייטער און פאלקסמענשען קענען געניסען פון פארק אינגאנצען אן ערך 1 שעה צייט. האלטען אפען דעם פארק בעת ס'איז פינסטער וועט מען נישט צוליב זיכערהייטס צוועקען און פון מאטעריעלע טעמים. אויב דער פארק זאל בעלויכטען ווערען וועט מען איהם קענען האלטען אפען ביז 11 אין אווענט. ס'וועלען אינסטאלירט ווערען 500 לאמפען.

שטיף־פאטער לעבט מיט זיין שטיף־טאכטער

דער אויסוואורף איז ארעסטירט

אין קאנסטאנטין האט מען ארעסטירט דעם דארטיגען איינוואוינער יודיש קוליש, וועלכער איז געשטאנען אין משך פון א לענגערער צייט אין אינטימע בעציהונגען מיט זיין 15 יעהריגע שטיף־טאכטער עליא.

דער אויסוואורף פלעגט דראהען דעם מיידעל מיט טויט אויב זי וועט וועגען זיין שענדליכער טאט דערציילען איהר מוטער. דאס מיידעל האט אבער נישט מעהר געקאנט פערטראגען דעם שענדליכען סוד און עס דערציילט דער מוטער. קוליש האט דאן ביידע, פרוי און שטיף־טאכטער, געדראהט צו דערהרגענען אויב זיי וועלען נישט פערשווייגען זיינע בעסטיאלישע מעשים. נעכטען איז צוליב דעם געקומען צו אנאוואנטורע די מוטער און די טאכטער זענען דאן ארויסגעשפרונגען דורכ'ן פענסטער, אוועק אין דער פאליציי און אלעס דערצעהלט.

טראגישער צופאל אדער זעלבסטמארד

(ב) זשאלקאווסקי מיכאל, א מאלער (נעוויאדאמס 20), איז פערשוואונדען געווארען פון דער היים, די פרוי האט איהם אנגעהויבען ארומזוכען. אזוי ווי ער האט געארבייט אויף סרעבזשינסקא 81, וואו ער האט געהאט אויסצוענדיגען א וואוינונג, האט די פרוי געשיקט אהין איהר טיידעלע א קוק טון צי ער איז אמאל נישט פארהאן דארט. דאס מיידעלע האט די וואוינונג געטראפען פערשלאסען פון אינעווייניג, אזוי ווי מ'האט פון דארט אויפ'ן קלאפען נישט געענטפערט, האט מען אויסגעריסען א שלאסער, וועלכער האט אויפגעעפענט די טיר. לכתחילה האט מען קיינעם נישט געזעהן דארט, ערשט אין קלאזעט האט מען געפונען ליגען א טויטען זשאלקאווסקין. דער ארויסגערופענער דאקטאר פון פאגאטאוויע האט פעסטגעשטעלט, אז זשאלקאוו סקי איז טויט. מ'ווייסט נישט צי ער איז בעגאנגען זעלבסטמארד, צי ער האט זיך דערשטיקט נישט גוט אין זיך געוואלט דאטעווע, געפאלען און אויסגעגאנגען.

דער קערפער איז אפגעפיהרט געווארען אין פראזעקטאריום, פאליציי פיהרט אן אויספארשונג.

די מעכאנישע שלאסעריי און שוויסעריי

פיהרט אויס זעמטליכע מאשין־רעפאראטורען, שווייסונגען, צושטעלונג פון מאשינען־טיילען מיט גאראנטיע און :—: געגען ביליגען פרייז :—:

J. REDER, Łódź

11 קאנסטאנטינער 11 (ווינקל זאכאדניא)

פריוואט־וואוינונג: גדאנסקא 20.

אלי' קארא ז"ל

נעכטען איז נאך א קורצער קראנקהייט געשטארבען דער אנגעזעהענער בירגער און עסקן אין אונזער שטאט אלי' קארא.

דער פערשטארבענער איז געווען מיטגליד אין לאדזשער קהלה־ראט און האט זיך אויך אקטיוו בעטייליגט אין כמעט אלע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס פון אונזער שטאט ווי ביקור חולים, אזהראווסקא, מושב זקנים, תומכי אורחים א. אנד.

דער נפטר איז צוליב זיינע גוטע מדות און איידעלען כאראקטער געווען בעליבט אין דער גאנצער שטאט און די ידיעה וועגען זיין טויט האט דערוועקט איבערגעגאסען א אומערווארטעטע טרויער ביי אלע קרייזען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין אונזער שטאט.

תנצב"ה.

אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורען

(2) וואיטשיצקי, (נאפיורקאווסקע 27); האר נילעצקי, (פיעטריקאווער 127); אילניצקי און ציי נער, (וואולטשאנסקא 37); דר קלופט, (קאנסטאנטינ. 54); הארטמאן, (מלינארסקא 1); קאהאנע, (אלעקסאנדראווסקא 81).

דאס רעווי־טעאטער „גוטען אווענד"

דאס רעווי טעאטער גוטען אווענד האט דאן קינא „פיקא" האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג ביים לאדזשער עולם. די גלענצענדע אינטערפרעטאציע פון די בעוואונדערטע גרויסע, דער הומאר, אסטמעלער ווי לידער, טאנץ א. אז. וו. מאכט זעהר א גוטען איינדרוק און עס איז דערביי נישט קיין וואונדער, וואס דאס טעאטער איז יעדען טאג אויספערקויפט.

ראדיא־פראגראם

זונטאג ד. 6 יולי 1930

10,15 פייערליכע תפלה פון ווילנער באזיליק 1158 צייט סיגנאל פון ווארשא און העינאל פון קאטערדרע טורעם און ווילנע, טאג פראגראם. 12,10 מוזיק פון גראמאפאן פליטען, 16,15 טעאטער און קינא־רעפערטואר קאמוניקאטען, 16,20 מוזיק, 16,30 פארלעזונג. 16,50 מוזיק. 17,10 פארלעזונג 17,25 קאנצערט פון רעפרעזענטאציע ארקעסטער פון דער מלוכה פאליציי און ווארשא. 18,45 פערשידענעס, פראגראם אויף מארגען. 19,05 נוצליכע און אנגענעמע נאכריכטען. 19,25 קאנצערט פון גראמאפאן פליטען צייט סיגנאל פון ווארשא. 20,00 ליטעראריש פערטעל שעה, 20,15 פאפולערער קאנצערט פון „שווייצער טייל" אויסגעפיהרט דורכ'ן ווארשאווער פילהארמאנישען ארקעסטער און סאליסטען. 22,00 פעליעטאן. 22,15 קאמוניקאטען (מעטעראלאגישער, פאליציי, ספארט א. אנד.) טאנץ מוזיק.

Dr. Donchin

ספעציאליסט פאר אויגען־קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

מאניושקי 1, טעל. 209-97

נעמט אן פון 9—1 מיטאג און פון 4—7 אווענד.

מאשינען־לעכער

ווערען אנגענומען אויסצונייהען ביי

ג. גארדמאן, צעגעלניאנא 29

אמעשה מיט הערשעלע אסטראפאליער

אנ'אויסגעטראכטע קאמעדיע אין 4 אקטען, פון משה ליפשיץ, אינסצעניזירט און רעזשי פון ד"ר מיכאל וייכערט אויפגעפיהרט דורך דער ווילנער טרופע (אנפ. מ. מזאה) אין שטאטישען טעאטער.

גלייך צום אנהויב זאל געזאגט ווערען:

— א פארשטעלונג, וואס לאזט זיך זעהען זעהר אנגענעהם, און וואס בעהערשט מיט צוויי עלעמענטען — ליטעראריש און אקטיאריש.

ליטעראריש דערפאר, ווייל אין דער סוף המעשה, און אינ'ם אופן פון דערצעהלען די מעשה דאמינירט דאס דערצעהלערישע און נישט דאס דראמאטישע (אינ'ם צווייטען אקט — ביז רעזשיסערישען פערזעהן פונ'ם מחבר'ס אומגעניטקייט); און אקטיאריש דערפאר — ווייל די גאנצע „דערצעהלונג" (נישט „מעשה") מיט הערשעלע אסטראפאליער" טראגט זיגעריש דער אקט ארען־פעריאנאל אויף זיינע יונגע, געשיקטע פלייצעס.

* * *

אין דעם טאלענטפולען ריכטער משה ליפשיץ, דעם רעפיוטאנט אויף דער ביהנע, האבען מיר געפונען א בערייטענדע, אפפרישענדע קראפט — א יונגען דראמאטיקער מיט עספרי, מיט פיינער וויכטיקייט, און דער עיקר, מיט הומאר.

אמת, די לייכקייט איז דערווייל נישט קיין ספעציפיש־יודישע, און אויך דער הומאר איז נאך נישט קיין געלייטערטער (מיר אורטיילען לויט דעם געזעהענעם פון דער ביהנע אראפ) אבער ס'איז נישט קיין אבסאלוטער חסרון, ווען דער צוגאנג צום אינקרימינירטען מאטעריאל און אפילו געכאפט אין דעם נוסח פון דער באקאטשיא־מעשה...

ווען פעלקער פערשידענע, הייסען מיר, דערלויבען זיך צו טרייבען ראמאנטיש־עראטישען שפאס איבער זייערע גייסטליכע — האבען זיי דערצו טמשוה'דיגע סיבות; וועגען דערצו צוגעפאסט די אומשטענדען און די... מדות.

ווען אבער דער יודישער קינסטלער נעהט צו פנים אל פנים צו דער יודישער גייסטליכקייט, ווארפט זיך איהם אין די אויגען גאר עפעס אנדערש, וואס קעהר זיך אן מיט אנדערע עולמות — מיט אנדערע כאראקטעריסטישע איינגעשאפטען.

דעריבער קאן שאקירען א געוויסען יודישען צושויער ד' אויסגעטראכטע (און נישט־געווארענע) מעשה, ארער הינטיש־שטיקעל פון הערשעלע אסטראפאליע מיט דער רביצין, וואס פערוואנדעלט דעם לעגענדארישען לץ, הערשעלען אין א וואגאבונד־

„א פוירקיונג קאן דאך עס אויך מאכען... אויב נישט נאך בעסער"!

* * *

דער אקטיאר האט אבער שטאף — ער בעקומט אין דער סצענישער ערצעהלונג א קאנווע פאר אקטיארישער עקספרעסיע.

ער בעקומט עס נישט און דער דראמאטישער שאפונג און דינאמיק, וואס איז אין ליפשיצעס הערשעלע נישטא —

די עקספרעסיע פליסט נישט ארויס פונ'ם ריאלאן, וועלכער איז, ליידער, וועניג כאראקטעריסטיש פאר דעם חסידישען מיליע, און וועלכער איז מעהר מתנגדיש און אפיקורסיש, ווי חסידיש, אבער דאך גיט די הערשעלע־ערצעהלונג פרייע הענד, קארט־בלאנש, אויף צו זאגען, דעם שעפערישען אקטיאר צו אריין און אין אימפראוויזאציע־מלבושים, און ארויסכישופ'ן לעבעדיגע סצענע־געשטאלטען.

* * *

דאס טוען אלע אקטיארען, ווער מיט מעהר און ווער מיט ווייניגער טאלענט, ווער מיט מעהר און ווער מיט ווייניגער ווויטין, אדער סתם געשיקטקייט.

דאס טוט אין דער ערשטער ליניע דער אויסגעצייכענטער קאמיקער אין דער טיטעל־ראליע און דער גראטעסקער שמחה נאטאן, וועלכער גיט א פולבלוטיגען און פולבלייבינען חסיד חנינה.

דערפאר אבער פערקערפערט נישט יעקב ווייסליך דעם בלוט־ארימען, (לויט דער נאטור און ליטעראריש געשטאלטונג) דעם „איניקעל'דיגען" רבי ר' דודל זשיטאמירער; און — ס'איז א שאד, ווארום ביי א גרעסערע עקספאנסיע מצד דעם קינסטלער, קאן די בלוט־ארימקייט פון דעם לעבעדיגען מעשקעוואטען רבי'ן, דעם אהנ'תורה'דיגען און אהנ'בורא'דיגען — וואלט אויך געוואנט — אויך בעקומען א תיקון. אויך דא איז פערהאן רוים און אטמאספער פאר אקטיארישער אימפראוויזאציע.

פולבלוטיג און אויסשעפענד גיבען: יעקב מאנסהארף — דעם בשמחה'דיגען גבאי שמחה; דוד בירנבוים — דעם פאלעטאלישען חסיד עוזר; יואל בערגמאן — א גלענצענדע עפיזאדען־געשטאלט פון דעם דארפ זולל וסובא'ניגען חסיד, אידעל; יעקב קורלענדער — פרעכטיג אין דער מאסקע — א נערשמאקען מתנגדישען מסור, ישראל כאסים.

צארט, אויפריכטיג — א צוקראפענדע רביצין — די איינציגע פרויען־געשטאלט און דער קאמעדיע — שאפט די יונגע בת־שבע קרעמער.

* * *

ווי געזאגט, איז דער אקטיאר אין זיין רוב מנין יפנין אין ארדנונג מיט זיין קרעאציע, און איז מכפר אויף א גאנצער שורה קלענערע און גרעסערע נישט דערצוגענקייט מצד דער איינהייטליכקייט פון דעם אלגעמיינעם קינסטלערישען בוי — דעם ארכיטעקטאניש־אינערליכען און אויסערליכען.

אזוי צ. ב. ליידט די איינהייטליכקייט פון דעם סטיל־צוריסענקייט, פון דער בארענלאזינקייט, וואס איז אבער גלייכצייטיג נישט אבסטראקט...

נישט הימעל און נישט ערד — און א ליניע. הערשעלע, למשל, איז סיי אינערליך סיי אויסערליך (די זשופעצע געהיער, מסתמא, צו א נייעם סטיל — סטיל־קאמטשאר אל; דאס שטריימעל — צום בוריאטישען סטיל...) נישט ראיין און נישט — יודיש.

חנינה איז ביינ ראטעסקטראקטירונג רוזקא ערדיש א. א. וו.

דער רעזשי־אינסטרומענט איז נישט ריכטיג געשטימט — אויף טענער העכער און נידריגער.

און דאך שטימט עס בעשטימט, אז די מעשה מיט הערשעלע אסטראפאליער" איז א גרויסער, פיינער אויפטו פון אונזערע ליבע „ווילנער".

עס איז אזא פארשטעלונג — וואס יאהרען יאהרען־לאנג דארפען אויף איהר ווארטען, און אז מיר זעהען זי, האבען מיר פערגעניגען, און מיר בעקומען כח, האפענונג און גלויבען אין דער קומענדיגעט פון יודישען טעאטער.

מ. ב.

ווער זענען די פרויען-הענדלער אין ארגענטינע?

מען פערפאלגט די יודישע פרויען-הענדלער, -וואס איז מכח די נישט יודישע? -די פאליטיק ארום דעם

(בריוו פון בוענאס איירעס)

פארוואס האט מען זיך אין ארגענטינע גענומען בלויז צו די יודישע פרויען־הענדלער?

א קלאהרען ענטפער אויף דעם פאדערען די אינטערעסען פון די יודען פון דער גאנצער וועלט און פון די ארגענטינער יודען. א פראצעס געגען 425 ארגאניזירטע פערברעכער, 425 יודישע פרויען־הענדלער איז דאך סוף כל סוף נישט קיין קלייניגקייט, בפרט ווען מען ווייס, אז די 425 זענען נאך נישט אלע.

זענען נישטא אין ארגענטינע קיין אנדערע רופיאנעס (פרויען־הענדלער) אויסער די יודישע?

די ארגענטינער יודען זענען נישט פעראנטווארטליך פאר די היגע יודישע רופיאנעס

צווישען די יודען אין אויסלאנד קוקט מען אפט מיט א געוויסען חשד און מיט אביסעל ביטול אויף די ארגענטינער יודען. עס פעהלען נישט מיינונגען אז די גאנצע ארגענטינער יודישע בעפעלקערונג זענען אייגם מיט די פרויען־הענדלער. מוז מען דא אויפקלערען און אונטערשטרייכען אט וואס:

די יודישע פרויען־הענדלער אין ארגענטינע זענען נישט קיין ספעציעלער אייגענטום פון די ארגענטינער יודען. די פרויען־הענדלער קומען אהער פון אלע עקען וועלט. זיי זענען דאס פסולת דער אפפאל פון יודענטום, פון אלע לענדער, זיי קומען אהער פון פוילען, פון רוסלאנד פון רומעניע, פון בעסאראביע, פון גאליציע, און פון אנדערע מלוכות, און ארגענטינער יודען האבען א רעכט צו זאגען צו די יודען פון אלע לענדער: דאס איז נישט אונזער מכה. דאס איז אייער אלעמענס מכה.

ארגענטינער יודען זענען א פאלק פון ארבייטער, האנדווערקער, קרעמער, פאבריקאנטען, גרויסע סוחרים, און אינטעליגענטען, פונקט ווי די יודען פון אנדערע לענדער. מיר האבען נאך דערצו א קנאפע דריי טויזענד קאלאניסטען־משפחות. מיר פיהרען דא אן די זעלבע פארטיי־רייסענישען, ווי די יודען פון אנדערע לענדער. און ווען מיר שיקען אונזער געלד פאר ארץ־ישראל (א האלבער מיליאן פעזאס אין די לעצטע 18 חדשים), אדער פאר די הונגער־ליידענדע אין בעסאראביע (ארום 60 טויזענד פעזאס), אדער פאר די יודישע שולען אין פוילען, אדער פאר די יודישע איבערוואנדערער אין רוסלאנד, אדער פאר'ן וויסענשאפטליכען אינסטיטוט, איז דאס כשר און שווער פערארבייטעטע געלד. פון די רופיאנעס נעהמען מיר קיין געלד נישט, ווארים דער רופיאן איז ביי אונז טמא, אומריין, און זיין געלד איז טמא.

אלזא, אנשטאט צו רעדען מיט ביטול וועגען ארגענטינער יודען, וואלטען די יודען פון דער גאנצער וועלט געדארפט אנערקענען, אז אונזער יודען אין ארגענטינע, האט דער שקאנדאל בעשערט צו ליידען מאראליש צוליב די יודישע „טמאים" פון דער גאנצער וועלט. מיר שטעהען דא אויסגעשטעלט פאר דער גאנצער וועלט פעראנטווארטליך פאר'ם ערליכען יודישען נאמען.

די היגע געזעלשאפט, די פרעסע, די פאליציי און דער ריכטער ווייסען, אז די יודישע רופיאנעס זענען נישט די איינציגע, פאר וואס האט מען זיך גענומען דווקא נאר צו די יודישע, און די אנדערע לאזט מען פריי?

די פראגע ווערט אפט געשטעלט אין די היגע יודישע קרייזען, און ווייל מען טראכט אז דער ריכטער און די פאליציי האט פון דעם געמאכט א „יודישען" ענין, גלויבט מען בכלל נישט אין דעם ווילען פון דער מאכט צו אויסרייניגען די היגע אטמאספערע פון דער קרעציגער וואנד פון פרויען־האנדעל.

עס פעהלען דא נישט קיין שטימען, וועלכע דריקען אויס די מיינונג, אז די גאנצע פערפאלגונג געגען די רופיאנעס איז א ריין אנטיסעמיטישע האנדלונג. גאנץ רייכליך אבער ווערט די דאזיגע מיינונג נישט אויסגעדריקט.

אמת, אין א היגע פעראיין פון מעדיצין־סטודענטען האבען עטליכע „זאלעלע יונגען" זיך ערלויבט א „שפאס" און אויסגעהאנגען איבער'ן פענסטער פון פעראיין וועלכער געהט ארויס אין איינער פון די לעבעדיגסטע יודישע גאסען א פלאקאט וואס האט אויפגעפאדערט צו פאגראמען געגען יודען. דאס איז געווען עטליכע טעג נאכ'ן אנהויב פון דעם טומעל ארום די רופיאנעס. אבער מען האט דעם פלאקאט באלד אראפגענומען. די פערוואלטונג פון פעראיין איז געקומען זיך ענטשולדיגען אין דער רעדאקציע פון דער היגער „יודישער צייטונג" און אויסער דעם האבען די סטודענטען אויך שארף פראטעסטירט געגען דעם כוליגאנישען שפאס.

צי איז, אלזא, געווען אן אנטיסעמיטישער אפזיכט ביים אנהויבען די פערפאלגונג ספעציעל געגען די יודישע רופיאנעס? פעסימיסטען מיינען, אז יא. ווי זאגען, אז די פערפאלגונג געגען די יודישע פרויען־הענדלער האט זיך אנגעהויבען צוליב א בפירוש'ן וואונש פון פרעזידענט פון דער רעפובליק, איריגאושען.

איריגאושען איז דער פיהרער פון דער ראדיקאלער פארטיי, וועלכע מען רופט דא די „פערסאנאליסטען", מיט צוויי יאהר צוריק איז איריגאושען געוועהלט געווארען צום צווייטען מאל אלס פרעזידענט פון דער רעפובליק ביי א גרויסען ענטוזיאזם פון די פאלקס־מאסען. צוליב א גאנצער ריי אורזאכען איז זיין פאפולאריטעט באלד געפאלען, און ער איז היינט איינער פון די מיט ליידענשאפטליך בעקעמפטע מענער אין לאנד.

בי די לעצטע וואהלען וואס זענען פארגעקומען דעם 2־טען מערץ האט די ראדיקאלע פארטיי געליטען א מוראדיגע מפלה אין בוענאס איירעס.

איריגאושען איז א מענש א שווייגער, אבער דא נישט לאנג איז בעקאנט געווארען זיינער א ווארט אז די ראדיקאלע פארטיי האט אייגענטליך נישט געליטען קיין מפלה, אז אין דער פראווינץ האט זי פערמעהרט איהר צאהל שטימען, און נאר אין בוענאס איירעס האט זי פערלוירען, אבער דאס איז געווען א דאנק די „רוסאס" און אנדערע נאטוראליזירטע, נישט נאציאנאלע טיילען. „רוסאס" מיינט דא יודען.

דער ארויסטריט פונ'ם פרעזידענט פון דער רעפובליק געגען די „רוסאס" האט אביסעל בעאומרוהיגט די יודישע קרייזען, וואס וועט זיין מיט ארגענטינע, ווען מען וועט דא אנהויבען ארויסרייזען שנאה צו די פרעמדע? און ווער איז דא נישט קיין פרעמדער? איריגאושען אליין שטאמט פון פראנצויזען. די פארטיי, וועמענס פרעזידענט ער איז, איז געגרינדעט געווארען פון לעאנארדא אלעם — א טערק. ווער איז דא נישט אין צווייטען אדער דריטען דור א פרעמדער?

דער גאנצער טומעל ארום די רופיאנעס וועט זיך באלד איינשטילען, און צו בערוהיגען די עפענטליכע מיינונג וועט מען אפשר עטליכע רופיאנעס בעשטראפען. די איבעריגע וועט מען לאזען פריי, און אלץ וועט בלייבען ווי געוועזען. געוויסע מענשען אין דער פאליציי וועלען דערביי פערדינען אביסעל געלד. מען רעכענט אויס, אז בלויז דער רעגיסטרירטער פרויען־האנדעל אליין טראגט אריין אין ארגענטינע ארום פופציג מיליאן ריינע איינקונפט א יאהר. און ביי אזא איינקונפט קען מען „לעבען און לאזען לעבען".

ע. אלטמייער.

די אפעראציע (ערצעהלונג)

פון ק. מיכאל.

ווען דער אמבולאנס איז ענדליך געקומען און אוועקגעפיהרט אין שפיטאל דעם קראנקען טאובען — אדער ריכטיגער, דאס קליינע בינטעל, וואס עס איז נאך איבערגעבליבען פון טאובען, — האט דאס ווייב זיינס אפגעאטעמט מיט דערלייכטערונג.

— ענדליך !..

דריי וואכען — א שווערע איינגעזעסענע קראנקהייט — דריי וואכען — דאקטוירים און קאנסיליומס, דריי וואכען — העלישע טאג און נאכט זיין איקען און קרעכצען. — דאס איז געווען נישט קיין גרינגע זאך. זי איז דאך ממש געפאלען שוין פון די פיס: זי האט געמוזט כסדר געפינען זיך נעבען איהם, טאג און נאכט נעבען זיין בעט, נישט געטארט אפטרעטען אויף איין מינוט, ווארים קיין פלעגע־שוועסטער האט ער נישט געוואלט. און אז זי פלעגט זיך אמאל ארויסכאפען אויף א ווייל, פלעגט ער נעהמען שרייען:

— טאַטי! וואו ביזטו ערגעץ? וואוהין ביזטו אנטלאפען?..

אין דעם קול זיינעם האט זי געהערט דעם זעלבען איבערציטערנדען טאן, פון וועלכען זי פלעגט אלע מאל ווערען אויפגערעגט, ווען ער איז נאך געווען געזונט. איהר שולד איז בעשטאנען בלויז אין דעם, וואס ער איז שוין נישט קיין יונגער, און זי איז זיין צווייטע פרוי, נאך א יונגע פרוי.

נו, מילא, מיין פליכט איז צו זיין נעבען איהם, — פלעגט זי זאגען צו די ארומיגע פריינד און קרובים. נאר בלייבענדיג אליין מיט איהרע געדאנקען, פלעגט זי טראכטען: „זאל שוין אמאל נעהמען אן עק, רבונו של עולם! אדער אהער אדער אהין"... ס'איז פשוט מעהר קיין כח נישט געווען..

— איך האב מורא! — האט ער זיך געהאלטען אין איין בעקלאגען פאר איהר, פערקרימענדיג דאס אלטע מויל, ווי א קינד, וואס פעטשעטשעט זיך, — כ'האב מורא פאר אן אפעראציע!

— האב קיין מורא נישט! וויפיל מענשען ווערען אפערירט און — גארנישט!! גאט וועט העלפען, דו וועסט איבערקומען און געזונט ווערען.

ער האט געקוקט אויף איהר מיט אנגעשטעלטע אויגען, אנגעשוואלענע פון שלאפלאזע נעכט, און איהר האט זיך דאן געדאכט, אז נישט פאר דער אפעראציע האט ער מורא, נאר ער האט מורא איבערצולאזען זי נאך אזא יונגע, נאך זיך... נו! מכח דעם האט ער זיך נאך פריהער פערזארגט! האט איהר דען זיין אדוואקאט דערצעהלט, אז אין דער צוואה, וואס ער האט אויסגעמאכט, איז פאראן א פונקט, אז אין פאל, אויב זי וועט נאכאמאל חתונה האבען, פערלירט זי אלעס. אט דאס טאקע האט זי פערדראסען, אויפגערעגט און בייז געמאכט. מיט נישט קיין גוטע געפיהל האט זי, דערלאנגענדיג איהם א לעפעל רעצעפט, געטראכט:

— נא, טרינק! איך ווייס, איך ווייס!! אליין אן אלטער, און אנדערע האט ער מורא צו לאזען לעבען!! ער פערגינט איהר פשוט נישט! אזא עגאיסט!! שוין אפגעדאנקט איהר פאר אלץ. נישטא וואס צו זאגען!..

נאר איז זי איהם דען א שונא? זאל גאט אפהיטען! זי וויל, אז ער זאל לעבען!! אבער די צוואה, די צוואה זיינע.. צו וואס האט ער דאס געדארפט?

אט דאס קען זי איהם נישט מוחל זיין...

פון די דאקטוירים קאן זי זיך קיין טאלק נישט דערשלאגען. איינער זאגט, אז דאס איז א ראק, דער צווייטער זאגט, אז לויט זיין מיינונג, איז דאס נישט קיין ראק, און דער קראנקער וועט זיך, גלויבט ער, ערהאלען. היינט געה ווייס דעם אמת — ! נאר אז מען דארף אן אפעראציע — דאס זענען די בעידע סכנות. אט אין צוויי טעג ארום וועט זי שוין אלץ וויסען. אדער אהער, אדער אהין...

ווי געוועהנליך אין אזעלכע פאלען איז אין הויז א געדראנג פון קרובים און גוטע פריינד — און דאס בעלעסטיגט זי שרעקליך. פריהער פלעגט מען קומען מבקר־חולה זיין דעם קראנקען, און איצט, אז דער קראנקער איז שוין אין שפיטאל, קומט מען געוואויר ווערען וואס עס הערט זיך, ווי ער פילט זיך, וואס די דאקטוירים און ווען וועט זיין די אפעראציע. איהר וואלט זיך א וואנע, עס וואלט זיך איהר זיין פרישער און אויסגערוהטער אויף מארגען, עס וואלט זיך ענדליך אפקלייבען זי עס בעדארף צו זיין באטש איצט, ווען דער קראנקער איז שוין נישטא אין הויז, — און פאר די שעהנסטע זיך. קאן זי זיך טאקע נישט איינהאלטען און זאגט די אז זי איז מודה, שרעקליך מידע, און אז אלע געהען אוועק וועט זי זיך אריין אין א ווארימע וואנע. מיט פערגניגען צעטעלט זי זיך אין וואסער, מיט פערגעניגען קוקט זי אויף איהר נאך יונגען שעהנעם קערפער!.. די צוואה דינע! זי וועט נישט שעהן דאס איז פון זיין דינע! זי נישט אידעל!..

אויף צומארגענס, אין שפיטאל, האט זי איהם קוים דערקענט. אין א פרעמדען צימער. א ווייס־אפגעראזירטער, מיט אויסגעציגענע הענט אויפ'ן לייליך, איז ער געלעגען ווי א מת. א ווארף געטאן אויף איהר א צושראקענעם בליק, ווי ביי א פערייאגטער חיה, האט ער א זאג געטאן:

— כ'האב מורא..

דאס מאל האט זי פערשטאנען, אז ער האט מורא טאקע נאר פאר דער אפעראציע און מעהר פאר גארנישט. ער האט מורא פאר שטארבען און פון דיין אפגענעמען, געלען, ריין־אפגעראזירטען פנים האט איהר פערקלעמט ביים הארצען און טרערען האבען זיך איהר געשטעלט אין די אויגען.

— ווי דו ליידסט, געבעך !..

זי האט איהם געגלעט איבער דער אויסגעשטרעקטער האנד און מיטליידענד ביטער געוויינט. די אויסגעקאכטע שוועסטער האט אויך מיט חמלה א מאך געטאן צו איהר:

— וויינט נישט. אייער פאטער וועט געזונט ווערען..

— דאס איז מיין מאן — האט זי שטיל ארויסגערעדט און אין הארצען ביי איהר האט עפעס [illegible] א שטאך געטאן. אויף איין קורצען אייגענבליק איז ארויסגעשוואומען איז דערהען די צוואה זיינע, טאקע באלד ווידער פערשוואונדען און פערגעסען געווארען. זי האט אצינד געפיהלט צו איהם בלויז רחמנות. און דערפון וואס ער האט נישט געקוקט אויף איהר ווי אלע מאל, נאר געקוקט ערגעץ פאר זיך אין שטח אריין, איז איהר געווען מאומדיג־שווער אויפ'ן הארצען.

— ער וועט שטארבען — האט זי א טראכט געטאן מיט זיכערקייט, — ער וועט געוויס שטארבען!..

פיינאכט איז זי כמעט נישט געשלאפען, בלויז געוויינט. עס איז שוין מעהר נישט געווען קיין פראגע: „אהער אדער אהין?" עס איז איהר שוין געווען קלאהר, אז צוריק אהער וועט ער זיך שוין מעהר נישט אומקעהרען...

ווען מען האט איהר אויפ'ן צווייטען טאג געזאגט אז די אפעראציע איז דורכגעגאנגען גוט, און אז דער קראנקער וועט אוודאי געזונט ווערען — האט זי פשוט נישט געגלויבט.

— וואס־זשע וויינט איהר? — האט די שוועסטער

(ווייטער זעה 7־טע זייט).

דער מארד אין דער נאכט

(35

גרויסער שפאנענדער סענסאציאנעלער ראמאן

די יונגע מיידעל איז אריין מיט א טרויעריגען פערזארגטען פנים.

דערזעהענדיג דעם געהיים־אגענט האט זי א ציטער געטאן, אבער זי האט זיך שנעל צוריקגעכאפט פון דער אומגעריכטקייט און רוהיג דערלאנגט איהם די האנד.

— איהר האט געשיקט נאך מיר? — האט זי קאלט א פרעג געטאן ביי לידיאן.

— יא, מיין טייערע, — האט פרייליין נארצעוויטש געענטפערט, האלטענדיג אויף דער דלאניע דעם רינג מיט די דריי בלויע שטיינדלעך. — איך האב געוואלט, איהר זאלט איבערגעבען דעם הער טארטשינסקי, אויף וואס פאר אן אופן איך האב פערלוירען דעם רינג.

— מחמת וואס אינטערעסירט איהם דאס? — האט מאריא ברייט געעפענט די אויגען.

— ענטשולדיגט, — מיך אינטערעסירט עס זעהר, — האט זיך טארטשינסקי אריינגעמישט — מיר איז עס זעהר אינטערעסאנט צו וויסען...

— וועל איך אייך טאן דאס פערגעניגען, — האט מאריא א ציה געטאן מיט די פלייצעס — אלזא, מיט צוויי חדשים צוריק האט פרייליין לידיא פערלוירען דעם רינג אין גערטענדעל... מיר האבען איהם אומעטום געזוכט, נאר נישט געקאנט געפינען.. א וואך פאר'ן אנקעלס טויט, האב איך איהם אומגעריכט געפונען אין א טואלעט שאכטעל, און אנגעטאן איהם אויפ'ן האנד מיט דער כוונה אפצוגעבען איהם דער פרייליין לידיא ביי דער ערשטער בעגעגעניש... איצט, ווי איהר זעהט, האב איך שוין דאס רינגעל צוריקגעקעהרט... און אט־א דאס איז די גאנצע מעשה!

— ווען, א שטייגער, האט איהר צוריקגעקעהרט דעם רינגעל?

— ווען זי איז אהער צוריקגעקומען נאכ'ן אנקעלס טויט...

— און ביז דאן האט איהר איהם געטראגען אויפ'ן פינגער?

— יא.

— אויפ'ן מיטעלסטען פינגער פון דער רעכטער האנד?

— יא... נאר פאר וואס פרעגט איהר?..

— דערפאר פרעג איך, ווייל דעם דאזיגען רינג האט מען געזעהן אויפ'ן מיטעלסטען פינגער פון יענער דאמע, וואס איז שבת געווען אין לאזו ביים הער הייטאן, ביי איהם אין פריוואט־וואוינונג...

מאריא איז בלאס געווארען.

— יא... איך... איך בין געווען.

— איינמאל האט איהר שוין געזאגט נישט קיין אמת, — האט זיך טארטשינסקי קאלט אפגערופען — ווילט איהר פארטזעצען?

— ניין! — האט מאריא אויסגערופען, אויפהויבענדיג שטאלץ דעם קאפ — דאס איז אן אמת... איך בין געווען ביים אנקעל!

קאפיטעל זיבעצען

נייע רעטענישען

מיט א טריאומפירענדען שמייכעל האט לידיא נארצעוויטש נאכגעקוקט מאריאן, וועלכע איז געצוואונגען געווען מודה צו זיין זיך אין איהר וויזיט ביי הייטאנען.

ווען זי האט דערזעהן אז די לעצטע ספקות, טארטשינסקיס זענען אוועק האט זי זיך אנגערופען מיט א שפאטישען שמייכעל:

— איצט זעהט איהר, אז דעם רינג האב איך אין יענעם טאג נישט געהאט, און אז איך בין פארט יענעם טאג נישט געווען ביי דעם הער הייטאן... איך האף, אז איהר אנערקענט אייער טעות, און איהר וועט זיך ענטשולדיגען פאר מיר!...

— זעלבסטפערשטענדליך! — האט טארטשינסקי שנעל מסכים געווען און זיך אנגעהויבען צו ענטשולדיגען — איך טו זיך אויך ענטשולדיגען פאר דעם הער ליבעסקינד?

— פאר'ן הער ליבעסקינד? — האט לידיא קאלט איבערגעפרעגט — פאר'ן אלטען?

— ניין, פאר'ן זוהן... פאר דעם, וואס האט אייך ארויסגעשיקט א דעפעשע...

די אומגעריכטקייט פון דעם אנפאל האט גלייך געטראפען לידיא'ן.

זי האט נישט געקענט בעהאלטען איהר צוטומלטקייט.

— פונוואנען ווייסט איהר, אז ער האט מיר געשיקט א דעפעשע? — האט זי א פרעג געטאן, בעהערשענדיג זיך.

— איך האב געטראפען א טעלעגראמען־טרעגער, וואס האט מיר עס געזאגט.

— ער האט אייך געזאגט, אז איך האב בעקומען א דעפעשע?

— יא.

— פונ'ם יונגען ליבעסקינד?

— יא! — האט טארטשינסקי איבערגעחזר'ט הגם דער טעלעגראפען־טרעגער האט עס אפשר נישט געזאגט — דאכט זיך, אז איהר ווילט עס לייקענען?

— ס'הויבט זיך נישט אן! — האט לידיא ערקלערט — הלמאי זאל איך עס לייקענען?

— איך זעה אויך נישט די אורזאך, — האט טארטשינסקי מסכים געווען — בפרט נאך, אז דער הער ליבעסקינד האט אייך ליב!

— אוזי נאר!.. ער האט מיך ליב?.. א שיינע מעשה!

— הם! — האט כיטרע א ברום געטאן דער געהיים־אגענט — צי מיינט איהר, אז דאס וועט זיין אויך א נייעס פאר'ן הער האפקע?

— מיין הערר! — האט לידיא אויסגערופען רויט־ווערענדיג פאר כעס, און אויפהויבענדיג זיך פון שטול — איהר זענט א גראבער יונג!...

— זייט מיר מוחל! — האט טארטשינסקי א זאג געטאן, בעמיהענדיג זיך משמעות ארויסצוברענגען דאס מיידעל פון די כלים, און צווינגענדיג זי אזוי ארום צו רעדען פאר פייער און פאר וואסער.

— איך זאג פשוט דעם אמת... פרייליין מאריא וועט אוודאי מיט מיר מסכים זיין, אז ס'איז א גרויס גליק צו ווערען גלייכצייטיג געליבט דורך דריי מענער... איבעריגענס, זענען איצט פון די דריי געליבטע בלויז צוויי!...

(פארטזעצונג קומט).

אט דאס זענען די 100 פרעמיעס פרעמיעס

פון דער 3-טער סעריע
פון גרויסען פרעמיען=קאנקורס
פון „נייעם פאלקסבלאט"

1 עלעקטרישער זשיראנדאל
1 שווייצארישער פאטעפאן
1 וויזפימאשקע
5 דעטעקטארען
2 פעלדבעטלעך
15 פעלד=בענקלעך

3 לעזשאקעס
1 קינדער=לעזשאַס
פון דער ערשטער לאדזער פאבריק פון פעלד-בעטען „Palma Patent" ש. שווארצאווסקי, פולנאצנע 24, וועלכע פראדוצירט טויזענדער פעלד-בעטען מאנאטליך.

10 פרעמיעס צו 1/4 טוץ פאטאגראפיעס
פון דער קונסט-פאט. אנשטאלט „פאריזיען"
3 מענער=היט
3 פולאווערס

3 חודש=אבאנענטען
10 פלאשען קעלניש וואסער
2 פערפום=באמבאניערעס
10 עלעקטר. טאשן=לעמפלעך
30 קינא=בילעטען

כדי זיך צו באטייליגען אין דער 3=טער סעריע פון גרויסען פרעמיען=קאנקורס איז גענוג צוזושטעלען בלויז 20 קופאנעס. שנײדט אוים דעם קופאן.

קוזיסטען פערברענען א יודיש שטעטעל
2000 יודען געבליבען אהן א דאך איבערן קאפ

בערלין, 5 (י.ט.א טעלעגראפיש) דער רושאינס האט בעקומען א דעפעשע פון רומעניען, אז די קוזיסטען האבען אונטערגעצונדען דאס שטעטעל קארשא. ס'זענען פערברענט געווארען 128 הייזער, איבער 2000 יודען זענען געבליבען אהן מיטלען און אהן א דאך איבערן קאפ. ס'הערשט א געוואלדיגע פאניק, די בעפעלקערונג איז אין שרעקליכער נויט.

ווענען דער שרפה אין שטעטעל קארשא האבען מיר נאך דערהאלטען פון דער טעלעגראפען-אגענטור „מעלאוניאן" פאלגענדע דעפעשע:

וויען, 5, (פאט) „די שטונדע" מעלדעט פון בוקארעשט, אז אין שטעטעל קארשא איז פרייטאג אויסגעבראכען א שרפה, פון וועלכער דאס זענען ביז איצט פערברענט געווארען 250 הייזער, דערונטער צוויי שוהלען און 4 קירכען. איבער 3000 פערזאן זענען געבליבען אהן א דאך איבערן קאפ. ווי מען מעלדעט זאלען א סך זיין דערהרגעט געווארען. דער מאטעריעלער שאדען איז אומגעהויער גרויס. 12 צייגער ביינאכט האט די שרפה נאך אלס געדויערט.

553 שעה מיט 40 מינוט אין דער לופט

טשיקאגא 5 (פפ. טעל.) דער אינאפלאן „סיטי אף טשיקאגא" האט געלאנגעט נאכדעם, ווי ער האט זיך געהאלטען אין דער לופט מיט הונדערט דריי און פופציג שעה מיט 40 מינוט. די פליהער האבען אדורכגעמאכט א שטרעקע פון 66 טויזענד הונדערט און 60 קילאמעטער, דערביי האבען זיי 228 מאל פעריעהן מיט בענזין פון א צווייטען אעראפלאן, מיט וועלכען עס האבען אנגעפירט צוויי ברידער פון די פליהער.

ארעסטירט 30 אראבער בעשולדיגט אין מארד פון יודישען שומר

ירושלים. 5. (יט"א טעלעגראפיש) אין צוזאמענהאנג מיט'ן מארד פון'ם יודישען שומר פון קעל אין פתח יוסף זענען ארעסטירט געווארען 30 אראבער.

די אפעראציע

(ענדע פון דער 6-טער זייט).

איינגעשטענהט מיט איהר — ער האט א געזונד הארץ. ער וועט זיך אויסגעבען ערהאלען.

זי האט אבער געוויינט, אליין נישט וויסענדיג פאר וואס...

עס האבען זיך ווידער גענומען ציהען לאנגע, נודנע טעג. דער קראנקער האט זיך געבעטערט זעהר לאנגזאם שלײב זיין עלטער — האבען געזאגט די דאקטוירים), געווען קאפריזנע און נערוועז, נישט אפגעלאזט זי פון זיך, ווידער געקוקט אויף איהר מיט אנגעשטעלטע בליקען, נישט אראפגעלאזט זי פון אויג אויף קיין מינוט..

ביי איהר אין הארצען האט זיך בעוויזען עפעס א מאדנע שטעקיט, מאדנע געדאנקען האבען זי פערפאלגט, גלייך ווי מען וואלט זי געהאט איינגעלאדען אויף עפעס א פרעהליכען באל, און דערנאך האט מען זי פערדאטען, מיאוס אפגענארט און געהייסען זיצען אין דער היים...

בלויז דעם לעצטען טאג, ווען מען האט איהם געדארפט אויסשרייבען פון שפיטאל, איז זי געקומען צולויפען פרעהליך, א לעבעדיגע, א שפילעוודיגע. זי האט איהם א קיש געטאן און שטעהן צוויי מאל, א גלעט געטאן זיין איינגעפאלענע באק, ארומגענומען ארום איהם, געהאלפען איהם אנטאן זיך...

זי האט איז זי, וואס אין יענער נאכט איז איהר איינגעפאלען א גלענצענדער געדאנק: זי וועט ווערען אני איבערגעגעבענע, א געטריע און צארטע פרוי, זי וועט זיך אריינגעבען אין צוטריי צו איהם אין ... ציטאט קען מען דאך איבערמאכען!...

דער אמת'ער וועג
צוריקצושטעלען געזונדע נערווען

קראנקע, אויסגעשעפטע נערווען מאכען דאס לעבען בכשר פערוואנדלען א סך ליידען, ה.צ.ב. שטעכענדע וועהטאגען, קאפ-פערדרעהענישען, מורא-געפיהל, בערויש אין די אויערן, אויפבריזונגען און פערדייאונג, שלאפלאזיגקייט, אומלוסט צו דער ארבייט, ווי אויך אנד. אומאנגענעהמע ערשיינונגען מען נישט לאנג-ערויסגעגעבענע בעלעהרענדע בראשורקע וועט אייך אגווייזען דעם ריכטיגען וועג פטור צו ווערען פון די אלע אומאנגענעהמליכקייטן. אין דער דאזיגער בראשורקע זענען אנגעוויזען די סיבה, זייער ענטשטעהונג און די היילונג פון די נערווען-ליידען אויפ'ן גרונד פון לאנגיעהריגע ערפאהרונגען. אויך שיקט ארויס די בעוואוסטע-עהאנגעליע

געזעצליך אומזיסט

פאציענטען, וועלכע ווענדען זיך בריפליך לויט דער אונטען אנגעגעבענער אדרעס. טויזענדער דאנקזאגונגען בעשטע. טיגען דעם איינציגען ווירקזאמען אופן, וואס איז בעארבייט אויפ'ן גרונד פון בעלעהרענדע פארשונגען צום וואויל פון דער ליידענדער מענשהייט. די אלע, וועלכע געהערען צו דער אומגליקליכער רייהע פון נערווען-קראנקע און ליידען אויף די חולאת'ן, זאלען תיכף פערלאנגען מיין בערוהיגענדע בראשורקע

זאל זיך יעדער איינציגער איבערציינען,

אז אויך זאג קיינעם נישט צו עפעס נישט דיפטינעס, נאר איך שיק ארויס און משך פון די [illegible] טעג

געזעצליך אומזיסט

די בעלעהרנדע בראשורקע יעדען, ווער עס שרייבט נאר צו מיר. עס גענוגט א קארטעל.

Ernst Pasternack, Berlin, S. O. Michaelkirchplatz 13. Oddział 343.

רעפּעראַטור-ווערקשטעל Bata רעפּעראַטור-ווערקשטעל

מיר האבען אי נגעאָרדענט אַ רעפּעראַטור-ווערקשטעל פון שיך, כדי צו קענען דינען דער ג׳ קונדשאַפט אויך מיט רעפּעראַטורען.
מיר נעהמען אן צו רעפּערירען שיך, אויך וואס זענען ביי אונז נישט געקויפט.

פרייז פון רעפּעראַטורען:

מענער-זוילען — .5 זל. | קינדער-זוילען 29/34 2.50 זל. | קינדער-זוילען 25/28 2.20 זל. | דאַמען גומע און פאר קנאַבען 1.30 זל.
דאַמען-זוילען „ 3.50 | „ „ 19/24 — .2 „ | מענער גומע און קלעצער —.2 „ | דאַמען און קינדער קלעצער 1.30 „

אונזער ציל — צו דינען דער געזעלשאַפט.

Bata רעפּעראַטור-ווערקשטעל

לאדז, 87 פּיעטריקאווער 87.

? ווער פערקויפט פון 25 גר. אַ קוואדראַט-מעטער פון וואלד-שטח

נור SOKOLNIKI

גינסטיגע טראַמוויי-קאָמוניקאַציע.

די גרעסטע אונטער לאדז קלימאַטישע-זומערוואוינונג-געגענד
ביז איצט שוין פערקויפט 5.500.000 קוואדראַט-מעטער. אויסצאהלונג אויף 2 יאָהר.
אינפאָרמאציעס און פערקויפס-ביורא
לאדז, נארוטאָוויטשא 31, 1 שטאק, פראָנט. טעל. 110-84.
פון 11—2 נאכמיטאג און פון 5—8 אָוונד.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראַנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס.

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער חינקעל-בראָך ווערט גרויס אַזוי ווי אַ מענשען-קאָפּ, אָדער אַזוי ווי אַ וואַסער-קאַן און עס פאַלט אַריין אין דעם בוים און דער קראַנקער איז אין אַ גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט צו בראַנדיג און שטערבליך. ספּעציעל געמאַכטע הפּל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראַקטיק און מיט מיינע בעהאַנדלונג און פון דעמאָלט פּראָפעסאָר-דאָקטאָר בראָכבערטיינג בעזאַנדערן זיכער דעם שוואַרצטען און געפעהרליכסטען בראָך. אויך פאר הויקערס לאַמגאַנגען מיט הייל-גאַרסעטען און אפּאַראַטען פאר פערקרימטע און פלאַט-פוס ספּעציעלע איינלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גלידער פיס און הענד, גומענע זאָקען פאר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
עמפּפאַנגט פון 9 ביז 1 מיטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָווענד.

ארטאָפּעדישע אַנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 29, front II p.

בעמערקונג: דאָס גרויסעליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אומבעדינגט נויטיג.

דאַנקזאַגונג.

דעם געעהרטען ה׳ דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, ספּעצ. פאר בראָך-לײדענדע און לאָרא וואָלטשאַנסקאַ 29, פראָנט 2, שטאָק, פאר דער גרויסער אינטערעסאַנטער הילף און רעדען מיך דעם ערשטן טאָג ראש השנה פון דעם שווערען און פאר מיין לעבען געפעהרליכען בראָך, פאר דעם וויסענשאַפטליכען אָנלעגען פון דעם באַנדאַזש און זיין פּאַסענט דאַנק איך אויף דעם וועג הערצליך און עמפּפעהל איהם דאַדורך פאר אַלע בראָך-לײדענדע
Dr. M. Minzer, N. lekarz kolwejoy K. Chorych.

Dr. W. LAGUNOWSKI
Specjalista chorób skórnych, wenerycz. i moczopłciowych
Przeprowadził się na ul.
Piotrkowskiej 70
(róg Traugutta).
Przyjmuje od 8[30] do 10[30] rano, od 1-ej do 2[30] pp. od 6 do 8[30] wiecz.
w niedziele i święta od 10 do 1-ej.

שייטלען

צו מעסיגע פרייזען
צו בעקומען ביי
פאַרושוצקאַ, קאַמיענאַ 5

איבערציגעבען

אַן ערשטקלאַסיגע רעזורע אין צענטרום שטאָט ווי אויך אַ וואוינונג. צו ערפאַהרען זאַקאָנטנא 17 ביי גאָלדמאַן.

א לעהרער

מיט רעגירונגס-רעכט 16 יאָהר פּראַקטיקירט, צרפּלם לעקציעס פאר שילער און ערוואַקסענע: פּויליש, דײַטש פראַנצויזיש, מאַטעמאַטיק, און בוכהאַלטעריי.
שיף, שוו, יאַקובאַ 12
רעכטס אַפיציגע 1 שטאָק וו 29

וואוינונגען

צו פערמיטען איינצעלנע שטיבען מיט 2 פענסטער און אויך 2 הויכעגרויסע קעלער-שטיבען מיט עלעקטריע אויף פראַנציסקאַ-נער גאַס. צו ערפאַהרען אויף אַלעקסאַנדריסקאַ 9 (מרדכי גבאים גאַס) ביי
א. צוקערמאַן.

Dr. ADAM GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און וועגערישע קראַנקע רענטגען און ליכטהיילאונגען. נעמט אן און 4—7 אין אָוונד

Zaginiony Został
w tramwaju Radogoszcz—Łódź, paszport na imię Jakóba Golda zam. w Łodzi przy ul. Lokatorskiej 9 oraz różne dokumenty. Zgubiłem również 3 protesty na Zł. 170, które unieważniam. Znalazca zechce zwrócić takowe za wynagrodzeniem. Porozumieć się można w poniedziałek tel. 182-78. Dyskrecja zapewniona.

אנייהער

ווערט געזוכט זאָפאָרט
ביים שטעפער ציטרין
זשעלאַזנא 34.

צו פערמיטען

א שעהן צימער מיט אַלע בעקוועמליכקייטען און אַ בעזונדערען איינגאַנג אין צענטרום שטאָט רוג ציגעל-גאַס און פיעטריקאווער צו ערפאַהרען אין אַדמיניסטראַציע.

אַ לערן-יונגעל

צו זאָקען-אַרבייט (האַנד) ווערט געזוכט צו ערפאַהרען ביים העבראַישען לעהרער
ראָזענפעלד
פּלאַץ-וואָלנאַשטשי 6
(נייע שטאָט)

אַן ערשטקלאַסיגער
נייער
ער זאָל אויך קענען רעכטען פערדינסט איבער 8 זל. אַ טאָג ווי אויך אַן ערשטקלאַסיגער רעכטע-ווער קענען זיך מעלדען ביים ה׳ ישראלקע זיסמאַן זשעלאַזנא 23.

Dr. med. W. Eychner
גינעקאָלאָג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאָן 72—134
נעמט אָן אינדערהיים פון 2-3 פ. מ. פון 7-9 נ. מ.
אין קליניק „סאַנאַטאָ“ אַגראָדאָווע 10 פון 12—1

וויכטיג פאר לעטניקעס!!

די ערשטע לאָדזער גוט בעקאַנטע

פאַבריק פון פאַטענטירטע פעלד-בעטען

מאַכט בעקאַנט, אַז צוליב׳ן קריזיס האָבען מיר פערקלענערט די פרייזען פון אונזער אויסאַרבייטונגען ווי: פעלד-בעטען 14 זל., פעלד-בעטען מיט ווענטלעך 18 זל. לעזשאַקעס פון 8 זל. אַן, טאַבאַרעטקעס 3 זל., האַמאַקעס פון 9 זל.
אונזערע פעלד-בעטען זענען פערזעהען מיט דער שוץ-מאַרקע „Palma-Patent“
פאר וועלכע מיר גאַראַנטירען אויף פיל יאָהרען.
אַכטונג: פאָדערט איבעראַל פעלד-בעטען נור מיט דער מאַרקע „Palma - Patent“

פירמע „PALMA-PATENT“ מיט אַכטונג
אינה. שווארצאָווסקי
פּאָלנאַצנא 24, טעל. 131-85

בעמערקונג: פאר פּראָווינץ - בעדייטענדע ראַבאַטען.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און דענטיסטישער קאַבינעט.
פּיאָטרקאָווסקער 11, טעלעפאָן 3763
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָווענד.

ד״ר אימיך נאָז, האַלז, אויערען ק׳	$4\frac{1}{2}$—$3\frac{1}{2}$
ד״ר קערשנער קינדער-קראַנקה.	9-11 5-$4\frac{1}{2}$
ד״ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	12—2
ד״ר ביבערגאַל הויט און ווענער.-קר.	$11\frac{1}{2}$—$12\frac{1}{2}$
ד״ר שמירענפעלד נערווען און גמטאונג קר.	1—2
ד״ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקה.	$12\frac{1}{2}$—$1\frac{1}{2}$
ד״ר חיים כירורגישע קראַנקהייטען	2—5
ד״ר שפּרלאַווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	$3\frac{1}{2}$—$4\frac{1}{2}$

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שוואַך-שטראָמען ווי שוואַכע א.א. ווי פאָקען-שפּריץ, קינסטליכע בערג-זון-באַשטראַל, איינ-שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, פּאַראַפין, אויף פערלאַנג אינעקציאָן און שטאָט. און לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, אויך פון בלוט
אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאַזשינסקי סטאָמאַטאָלאָג
צאָהן-ערצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציין, קראָנען, מאָסטען און א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאַג.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער איינגענע פראַצאַוניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: קלעדקעס אויף פלאַטפוסען, קינסטליכע אָרעמען א. א. וו. נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמ.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נור פאר וועגערישע הויט-קראַנקה.
און מענער-שוועכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער.
קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָ-לאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.
קוואַרץ-לאָמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.
— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָווענד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט-אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— בעזונדער וואַרטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

Dr. Z. Rakowski
ספּ. פאר אויערען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.
9 קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—5

אין דער לעטשניצע
זגיערסקאַ 17 17

איז טעטיג פון 1—2
ערצטליכער הויט-וועגערישער קאַבינעט
אונטער דער לייטונג פון
ד״ר ה. רוזשאַנער

אַבאָנעמענטס-פרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ 6—5 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל.
פאר׳ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז די פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך.
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען פרייטאָג און זונטאָגס.

אַנאָנסען-פרייז: פאר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 ספּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ —60 „ 4 „
נאָכ׳ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ —18 „ 8 „
פאר אַ טעלעפאָנער-שורה: מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט
איסער דער טעקסט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 31.